

Ha valaki annak következtében sérült meg, hogy a csendőr szuronyát vagy kardját ösztönszerű félelemből megragadva kezét megvágta, ezt fegyverhasználatnak tekinteni nem lehet, ezeket az eseteket fegyelmi szempontból a csendőrkerületi parancsnok bírálja el.

348. A m. kir. belügyminiszter (személyi osztály útján) egyes fegyverhasználati esetekben a vizsgálatot vegyes — csendőrségi és polgári — bizottság által is megejtetheti. Ilyen esetekben a bizottság elnöke egy csendőrtörzstiszt és a csendőrségi és polgári tagok számának egyenlőnek kell lennie. A vegyes bizottság polgári és csendőrségi tagjait (ez utóbbiakat a személyi osztály útján) a belügyminiszter jelöli ki.

VIII. Megelőző (preventív) szolgálat.

52. §. A megelőző (preventív) szolgálatról általában.

349. Mindama szolgálati ténykedések összeségét, melyeknek célja a büntetendő cselekmények elkövetésének meggátlása, „megelőző“ (preventív) szolgálatnak nevezzük.

A megelőző szolgálat eredményét azáltal érhetjük el:

a) ha az örskörlet községeiben és tereptárgyainál való gyakori megjelenés és a közbiztonságra veszélyes egyének sűrű ellenőrzése által a bűnözésre hajlókat a bűncselekmények elkövetésétől visszatartjuk;

b) ha szándékolt bűncselekmények elkövetését vagy megkezdett bűncselekmények végrehajtását — személyes közbelépés által — megakadályozzuk.

A megelőző szolgálat körébe tartozik az is, hogy a véletlenségből, elemi csapásból vagy szerencsétlenségből eredő veszélyeket és károkat tőlünk telhetően elhárítjuk.

A megelőző szolgálat csak akkor vezethet sikerre, ha a csendőr az örskörlet minden pontján minél gyakrabban és váratlanul jelenik meg és ha figyelmét portyázásai alkalmával minden olyan jelenségre vagy cselekményre kiterjeszti, amely közbelépését szükségessé teheti.

Nem a kiderített bűnesetek és a feljelentések száma, hanem főképen az bizonyítja a csendőrség éberségét, ha körletében a közbiztonságot egyáltalában nem zavarják meg, illetőleg ha az elkövetett büntetendő cselekmények száma az örskörlet népességéhez viszonyítva minél kisebb.

350. A megelőző szolgálatot nemcsak a rendes szolgálatban, hanem más szolgálatokkal kapcsolatban, sőt ha a

szükség úgy hozza magával, még szolgálaton kívül is teljesíteni kell.

A megelőző szolgálat eredményességének biztosítása végett a fősúlyt a községek és lakott helyek, valamint az utak sűrű és alapos portyázására kell helyezni, emellett azonban nem szabad elhanyagolni a községeken vagy lakott helyeken kívül eső olyan területek portyázását sem, ahol emberek ritkábban járnak vagy tartózkodnak. Községek portyázásánál — kivéve, ha csupán a község egyik részének leportyázását írták elő — a csendőrnek lehetően a község valamennyi utcáját be kell járnia és azokban több egyénnel érintkeznie, hogy tőlük a megelőző szolgálat eredményes teljesítéséhez szükséges adatokat szerezhessen. A községeket és a lakott helyeket mindig a pihenő megkezdése előtt kell leportyázni.

A megelőző szolgálatban szerzett észleletek és értesülések, a mellett, hogy az örs azokat felhasználja, — a hatóságoknak és az előljáró parancsnokságoknak idejekorán való tájékoztatására szolgáljanak. Ha tehát az örs bármilyen, hatósági intézkedést igénylő, készülő vagy bekövetkezett közbiztonsági vonatkozású eseményt, vagy jelenséget észlel, vagy vesz tudomásul, köteles azt az illetékes főszolgabírónak (állami rendőrségi hatóságnak) haladéktalanul bejelenteni. A jelentés fogalmazványa a szárnyparancsnok tájékoztatására szolgál. Ha az eset halasztást nem tűrő természetű és a hatóság intézkedését kikérni nem lehet, a csendőrnek jogában áll, hogy az elkerülhetetlenül szükséges hatósági intézkedéseket önállóan megtegye, azt azonban annak a hatóságnak, amelyik az intézkedés megtételére hivatva lett volna, utólag be kell jelenteni.

A megelőző szolgálat foganatosításának módjára vonatkozó részletes határozványokat ez a fejezet tartalmazza.

53. §. Helyi és személyi ismeret. Nyilvántartások vezetése.

351. A közbiztonsági szolgálat, különösen pedig a megelőző szolgálat eredményes elláthatása azt követeli,

hogy a csendőr azon a területen, amelyen szolgálatot teljesít, minél alaposabb és kiterjedtebb helyi és személyi ismerettel rendelkezék.

Helyi ismeret alatt azt kell érteni, hogy a csendőr az örskörletét és lehetően a szomszédos örskörletek határos területét is minden részletében és olyan alaposan ismerje, hogy e területeknek bármely pontjáról bármely pontjára mind nappal, mind éjjel a legrövidebb úton és biztosan el tudjon jutni. A helyi ismeretekhez tartozik az is, hogy a csendőr az említett terület terepviszonyait, terepfödötét, közlekedési lehetőségeit, összes lakott és lakatlan tereptárgyait, búvóhelyül alkalmas tereprészeit, gazdasági és ipari üzemeit, ezek építkezési berendezését és végül az egyes községek belső tagozását részletesen ismerje.

352. A személyi ismeret abban áll, hogy a csendőr a közbiztonságra vagy az állam biztonságára veszélyes vagy gyanús egyéneket ismerje, életviszonyaikról, összeköttetéseikről és tevékenységükről stb. állandóan tájékozva legyen.

Ilyenek főképen a rovott előéletű, a rendőri felügyelet alatt álló, a szokásos büntettes és a gyanús egyének.

„Rovott előéletű“ alatt itt azt az egyént kell érteni, aki büntett miatt szabadságvesztés büntetéssel büntetve volt és utolsó büntetésének kiállása óta tíz év még nem telt el.

„Rendőri felügyelet“ alatt állanak a feltételesen szabadságolt elítéltek és azok az egyének, akiket azért, mert a közbiztonságra veszélyesek, a rendőri hatóság határozott vagy határozatlan időre rendőri felügyelet alá helyezett és akiknek felügyeletére a hatóság az örsöt felhívta.

„Szokásos büntettes“ az, aki büntett vagy vétség miatt három vagy több ízben szabadságvesztéssel büntetve volt és megjavulása erkölcsi romlottságának nagy foka miatt, vagy pedig azért, mert a bűnözést szokászerűen üzi, nem valószínű.

„Gyanús egyén“ az, akit életmódjánál, személyes tulajdonságainál, környezeténél, összeköttetéseinél vagy más feltűnő körülményeknél fogva az az alapos gyanú

terhel, hogy büntetteket vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétségeket és kihágásokat szokott elkövetni, de erre nézve még perrendszerű bizonyítékok nem állanak rendelkezésre.

353. Ismernie kell a csendőrnek mindazokat az egyéneket és életviszonyaikat, akik büntetendő cselekményt nem követnek ugyan el, de a lakosságra vagy annak valamely rétegére vagy osztályára közbiztonsági vagy állambiztonsági szempontból előnytelen befolyást gyakorolnak.

Ismerje továbbá azokat is, akik hivatásuknál vagy egyéniségüknél fogva a lakosságra bármilyen szempontból előnyös befolyást gyakorolnak vagy gyakorolni képesek.

Személyesen ismernie kell a csendőrnek mindazokat, akik a csendőrt hivatása teljesítésében akár egyéniségüknél, akár foglalkozásuknál vagy pedig kiterjedt helyi és személyi ismereteiknél, vagy bármi más oknál fogva támogatják, vagy támogathatják.

Ismernie kell végül a csendőrnek az örskörletnek azokat a viszonyait is, amelyek nem tartoznak ugyan a közbiztonsági jellegű helyi és személyi ismeret szorosán vett fogalma alá, de amelyeknek ismerete a szolgálat ellátásának megkönnyítése szempontjából szükséges. Ide tartozik a lakosság számának, nemzetiségének, vallásának, foglalkozásának, életmódjának, szokásainak, természetének, hajlamainak, politikai pártállásának, az ipartelepek munkásviszonyainak stb. ismerete is.

354. A helyi és személyi ismeret folytán szerzett, továbbá a hatóságok által az örssel közölt adatok alapján az örsparancsnokság a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt módon nyilvántartja az örskörletben lakó, vagy ott összeköttetéssel bíró, vagy ott bűncselekményt elkövetett:

- a) rovott előéletűeket;*
- b) szokásos büntetett és gyanús,
- c) az állami és társadalmi rend szempontjából veszélyes,
- d) büntett vagy vétség miatt körözött,

* A rájuk vonatkozó adatokat az örsparancsnok a községi előljáróságtól szerzi be.

e) rendőri felügyelet alá helyezett és feltételesen szabadságolt, valamint a kiutasított és kitiltott,

f) csempészeten és kémkedésben gyanús egyéneket és

g) katonaszökevényeket.

Nyilvántartja továbbá az örskörletéből:

h) a fegyvertartási engedéllyel bíró,

i) a vadász- és halászejgyel ellátott egyéneket,

j) a lebujszókat, rosszhírű korcsmákat,

k) az erdő-, mező-, vad- és gátöröket, valamint az állandó éjjeli öröket és nyilvántartja végül

l) az elkobzandó sajtótermékeket, kivéve a belföldi napilapok egyes példányszámait.

Az a), b), c), d), e), f) és g) alatti egyénekről figyelőlapokat kell szerkeszteni.

Minden járőrvezetőnek jegyzékkönyvecskével kell bírnia, amelybe az a), b), d), e), g), h), i), j) és k) alattiakat, valamint a kiderítetlen bűncselekményeket bevezetni s azt szolgálatban magával vinni köteles. A jegyzékkönyvecske mintáját a csendőrségi ügyviteli szabályzat állapítja meg.

Az a), b), c), e), f) és k) alatt felsorolt egyéneket, valamint a j) alatt felsorolt helyiségek tulajdonosait a csendőrnek személyesen is ismernie kell.

Ha valamely megfigyelés végett előjegyzett egyén az örskörletből eltávozik, az örsparancsnokság az illető figyelőlapját az új tartózkodási hely szerint illetékes örsparancsnokságnak, illetőleg állami rendőrségi hatóságnak a megfigyelés folytatása céljából megküldeni köteles.

A jegyzékkönyvecske a fentiek nyilvántartásán felül arra is szolgál, hogy abba a csendőr minden olyan adatot vagy jelenséget, amelyet a közbiztonsági szolgálatban értékesíthet, esetről-esetre feljegyezzen.

355. Ezeknek az előjegyzéseknek a kiegészítése végett, valamint a törvények, rendeletek és szabályrendeletek megtartásának ellenőrizhetése céljából az illetékes hatóságok az örsparancsnoksággal közlik:

a) korcsmák, kávéházak nyitására és zárórak meghosszabbítására kiadott engedélyeket;

b) népgyűlések, népünnepélyek, táncvigalmak, nyilvános látványosságok, színelőadások stb. megtartására kiadott engedélyeket a hely és idő megjelölésével;

c) éjjeli-, mező-, erdő-, vad- és gátörök nevét és lakását;

d) vadász- és halászejeggyel, továbbá fegyvertartási engedéllyel bírók névjegyzékét;

e) rendőri felügyelet alá helyezett egyének névjegyzékét annak az oknak a megjelölése mellett, amiért rendőri felügyelet alatt állanak;

f) feltételesen szabadságolt, vagy büntetésüket kitöltött elítéltek, kitiltott vagy gyanús egyének neveit és a rájuk vonatkozó adatokat;

g) jelentkezett és tartózkodási engedélyt nyert külföldieket.

356. A helyi és személyi ismeretek megszerzése és gyarapítása az őrsparancsnok elsőrendű kötelessége, mert e nélkül a közbiztonságot fenntartani, eredményesen nyomozni s legénységét a helyi és személyi ismeretek elsajátításában kellően irányítani nem képes. Az őrsparancsnok a 9. számú melléklet szerint „Örskörlet-leírás“-t vezet, amely az örskörlet általános helyi és személyi viszonyairól nyújt tájékozást.

Minthogy a szakasz- és szárnyparancsnokok a közbiztonsági szolgálatot irányítani és ellenőrizni kötelesek, ennél fogva felügyeleti területükön olyan tág helyi és személyi ismerettel kell birniok, hogy a közbiztonság nagyobb mértékű megzavarása esetében a szükséges intézkedéseket kellő időben és eredményesen megtehessek.

Ismerniök kell tehát felügyeleti területük hegy- és vízrajzi, népességi, nemzetiségi, kulturális, társadalmi, gazdasági, közlekedési és közbiztonsági viszonyait. Különös figyelmet kell fordítaniok a gyárak, bányák, munkástelepek viszonyaira, a munkások hangulatára, a különböző nemzetiségi, szociálista, kommunista stb. mozgalmakra s végül mindazokra a helyekre, hol közbiztonsági zavarok gyakrabban fordulnak elő.

A szakasz- és szárnyparancsnokok ilyen irányú ismereteikről és tapasztalataikról a 10. számú melléklet szerinti előjegyzést kötelesek vezetni.

54. §. A megfigyelésről általában. Besúgó alkalmazása.

357. Megfigyelés alatt valamely egyén magatartásának, cselekedeteinek, életmódjának, keresetforrásának stb., továbbá valamely lappangó mozgalomnak vagy készülődő eseménynek hosszabb időn át való figyelemmel kísérését értjük. A megfigyelés célja az, hogy büntetendő cselekmények elkövetése idejekorán meggátoltassék, továbbá, hogy a már elkövetett büntetendő cselekmények kiderítéséhez szükséges adatokat és bizonyítékokat könnyebben és biztosabban lehessen megszerezni.

Minden csendőr minden szolgálat alkalmával minden megfigyelendő egyént figyelemmel kíséreni, az ilyenkor esetleg szerzett értesüléseit és tett megfigyeléseit az őrsparancsnoknak jelenteni és a többi csendőrrel közölni köteles.

358. A megfigyelésnek feltűnés nélkül kell történnie és arról sem a megfigyeltnek sem illetéktelen egyénnek tudomással bírnia nem szabad.

A csendőr mindenekelőtt igyekezzék a megfigyelendő egyén személyes viszonyait, korát, vagyoni állapotát, foglalkozását, jellemtulajdonságait, előéletét stb., valamint mindazokat az adatokat a legrészletesebben megismerni, amelyek az illető egyén gyanús voltára vonatkozóan már az őrs rendelkezésére állanak.

Ezek után mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül arra kell törekednie, hogy a megfigyelt egyénnek minden olyan cselekményéről, vagy ténykedéséről, amely az esetleg megindítandó nyomozás során fontossággal bírhat, tudomást szerezzen. Ennek a célnak elérésére a megfigyelt egyénnek haragosai és megbízható szomszédai különösen alkalmasak.

A megfigyelés les útján is történhetik.

A megfigyelt egyénnel szemben szolgálatilag fellépni csak akkor szabad, ha már elegendő bizonyíték áll rendelkezésre. Elhamarkodott fellépés a megfigyelés eredményét veszélyezteti.

359. Mind a megfigyelés, mind a nyomozás eredményessége szempontjából elengedhetetlenül szükséges, hogy minden csendőr néhány besúgóval rendelkezzen, akik a csendőrnek mind a közvetlen megfigyelésben,

mind az értesülések és adatok beszerzésében segítségére vannak.

Besúgókul rendszerint azok az egyének a legalkalmasabbak, akik hivatásuknál vagy foglalkozásuknál fogva sok emberrel érintkeznek, sokat járnak-kelnek és alapos helyi és személyi ismerettel rendelkeznek. Ilyen egyének lehetnek: vendéglői, korecsmai vagy szállodai alkalmazottak, fodrászok, bérkocsisok, éjjeli örök, bábák stb., továbbá olyan egyének, akik ismereteiknél és megbízhatóságuknál fogva egyes esetekben a csendörnek segítségére lehetnek: vasúti alkalmazottak, levélhordók, termesterek, megjavult gonosztevők stb.

A besúgóval rendszerint csak egy és ugyanaz a csendör érintkezzék, mert így bizalmát könnyebben meg lehet nyerni. Természetes azonban, hogy a csendörök az ilyen módon szerzett értesüléseiket egymás között — a besúgó megnevezése nélkül — kieserélni kötelesek.

360. A besúgókkal való érintkezésnek feltűnés nélkül kell történnie.

Tekintettel arra, hogy kevésbé jó hírben álló egyéneknek besúgók gyanánt való alkalmazását sokszor nem lehet elkerülni, az ilyen egyénekekkel való érintkezésben a csendörnek különös elővigyázatot kell tanúsítania. Különösen ügyelni kell arra, hogy a bizalmas érintkezés a szolgálat érdeke által megkívánt határt túl ne lépje és minden összeköttetést azonnal meg kell szakítani, mihelyt az tapasztaltatnék, hogy a besúgó megbízatásával visszaél, vagy szolgálatai fejében saját magával szemben elnézésre számít.

A besúgókat eredményes tevékenységükért az őrsparancsnok megjutalmazásra javaslatba hozhatja.

A besúgót feljelentésekben vagy szolgálati jelentésekben csak akkor szabad megnevezni, ha ebbe beleegyezett, ebben az esetben is azonban nem mint besúgót, hanem mint tanút kell bejelenteni.

A besúgó nevét csendőrségi előjárók kivételével senki előtt sem szabad felfedni, írásbeli feljelentésekben pedig a „besúgó“ kifejezést használni tilos. Ha a besúgó személye iránt a bíróság vagy más hatóság intéz

kérdést a csendörhöz, a szolgálati titoktartás köteletségére kell hivatkozni. E titoktartási köteleesség alól felmentésnek helye nincs.

55. §. Korecsmák, lebújok, gyanús helyek és gyanús egyének, szállodák ellenőrzése.

361. A korecsmákat, lebújokat és azokat a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyiségeket, amelyekben a közbiztonságra veszélyes egyének szoktak tartózkodni, a járőr mindig keresse fel. Az ott talált s bármely okból gyanús egyéneket személyazonosságuk, foglalkozásuk és az illető községben való tartózkodásuk célját illetően igazolásra kell felhívni. Feltűnően költekező gyanús egyénekre különös figyelmet kell fordítani. Ilyen helyiségekben tartandó házkutatásra nézve a 437. pont g) alpontja mértékadó.

362. A hatóság által megállapított zárórák betartását a járőrnek ellenőriznie kell. E célból azonban a korecsmába, vendéglőbe stb. belépnie nem szabad, hanem a vendégek eltávolítására és a helyiség bezárására a kiszólított tulajdonost kell felhívni.

Ha a vendégek a tulajdonos felszólítására a helyiséget el nem hagyják, neveiket a járőr a tulajdonostól tudja meg és őket jelentse fel. Csupán a záróra túlhágása miatt a vendégekkel szemben fellépni nem szabad.

363. Az előjegyzett szokásos büntetteseket, gyanús és rendőri felügyelet alatt álló egyéneket minden szolgálatban ellenőrizni kell. Az ilyen ellenőrzéseket feltűnés nélkül és tapintatosan kell foganatosítani, hogy az ellenőrzött egyén a nyilvánosság előtt szükségtelen meghurcolásnak ne legyen kitéve.

Ha ilyen ellenőrzés alkalmával a csendör olyan adatok birtokába jut, amelyek azonnali közbelépésre indokul nem szolgálnak ugyan, de azokat esetleg később fel lehet használni, akkor ezeket magának előjegyezni és az őrsparancsnoknak is bejelenteni kötelesek.

A hatóságoknak jogukban áll a rendőri felügyelet alá helyezett egyéneket arra kötelezni, hogy időközönként az illetékes csendör őrsparancsnokságnál jelent-

kezzenek. Ezt a körülményt az illető egyén figyelőlapjára fel kell jegyezni.

364. A csendőr a magyar honos, de más helyről letelepedett egyének életmódját, összeköttetéseit és keresetforrását stb. figyelje meg és amennyiben gyanúsak, szerezzen tájékozást előbbi tartózkodási helyük rendőrhatalóságától vagy csendőrörsétől.

Örsállomásokon levő szállodákban a vendégek névsorát, illetőleg bejelentő lapjait lehetően naponta, a többi községben pedig a megelőző szolgálat alkalmával át kell vizsgálni. Gyanús vendégeket igazoltatni kell. Olyan örsállomásokon, ahol nagy az idegenforgalom, az idegen egyének ellenőrzése végett a községi előljáróság-nál az örsparancsnok vagy az általa megbizandó csendőr naponta jelenjék meg.

56. §. Cigányok felügyelése és ellenőrzése.

365. A cigánytelepek portyázása alkalmával meg kell figyelni az állandó vagy rendes foglalkozással nem bíró cigányokat, továbbá azokat, akikről indokoltan feltehető, hogy házukban kóborló, vagy nyomozott cigányok szoktak elrejtőzni vagy megfordulni.

Különös figyelmet kell fordítani a kóborcigányokra. A csendőr ismerje meg azokat a helyeket, ahol ezek rendszerint tanyáznak és azokat az útvonalakat, amelyeken átvonulni szoktak.

Ha a járőr kóborcigánykaravánnal szemben fellép, puskáját vegye lövésre kész helyzetbe, mert a megtámadtatás veszélyének a cigányok részéről mindig ki lehet téve. A cigányokat ezért magához közel soha se engedje, még a gyermekeket sem. Különösen ügyelni kell arra, hogy közülük senki el ne osonhasson.

Igyekezzenek a cigánykaraván tagjainak személyazonosságát lehetően megállapítani, kutassa át a holmijukat, hogy nincsenek-e náluk büntetendő cselekményből eredő tárgyak vagy támadásra alkalmas eszközök.

Az egyes holmik előmutatására a cigánygyermeket kell felhasználni.

A járlatokat és igazolványokat különös gondossággal

gal kell átvizsgálni, mert ezek gyakran hamisak vagy érvénytelenek.

Ha az átkutatás ott, ahol a járőr a cigányokat találta, segítség hiánya miatt nem lehetséges, a karavánt a legközelebbi lakott tereptárgyhoz vagy községi előljáróságához kíséri és ott lehetően zárt udvaron kutatja át.

Ha a karavánt tovább kell kíséreni, azt a helyet is át kell vizsgálni, ahol tanyázott.

Cigánykaraván kísérése olyan módon történik, hogy a kocsikon csupán aggok, betegek és gyermekek maradnak, a többi cigány az utolsó kocsin után gyalog megy. A járőr egyik tagja a legelső kocsin helyezkedik el, míg a járőr többi tagja a karavánt oldalt és hátul közrefogva gyalog (lőháton) kíséri.

366. A kóborcigányokkal szemben minden szükségesnek vagy célszerűnek látszó elővigyázati intézkedés jogosult. Különösen meg kell tiltani, hogy a karaván tagjai egymás között cigány nyelven beszéljenek.

A kóborcigányokat egy örskörletben sem szabad megtűrni, ezért őket, ha terhükre büncselekmény nem volt megállapítható, illetőségi helyükre való toloncolás, ha pedig külföldiek, az országból való kitoloncolás végett a legközelebbi közigazgatási hatóságához mindig be kell kíséreni.

57. §. Népgyűlések, vásárok, búcsúk, nyilvános mulatóságok és mozgófényképüzemek felügyelése.

367. Minden olyan szolgálat, amelyet a csendőrnek nagyobb embertömegben vagy azzal szemben kell teljesítenie, fokozott tapintatot és elővigyázatot követel.

Mindig figyelembe kell venni azt, hogy a tömeg hangulata kiszámíthatatlan és igen könnyen befolyásolható és hogy tömegben a legbékésebb és legtörvénytisztelőbb emberek is igen könnyen ragadtatják magukat olyan meggondolatlan cselekményekre, amelyekre különben egyénenként nem volnának kaphatók.

Ilyen alkalmakkor a csendőr arra törekedjék, hogy szolgálatát minél kevesebb feltűnéssel teljesítse. A tömegben való ok nélküli járkálás, — ha csak ez mint pl.

vásároknál el nem kerülhető, — fennhéjázó magatartás, szükségtelen kiabálás, az emberek lökdösése, taszigálása stb. a tömeget felingerli s ezért mindezt kerülni kell.

Törekedni kell arra, hogy a csendőrség lehetően két oldalról, a tömegen kívül zárt osztagokban álljon fel. Ha ez nem volna lehetséges, vagy ha a csendőrségi erőt járőrökre kellene felosztani, akkor a járőrökkel mindig közölni kell, hogy nagyobb rendzavarás esetében mely ponton gyülekezzenek.

Ha a járőrnek kell a tömegből valakivel szemben fellépnie, akkor mindenekelőtt igyekezzék az illetővel együtt a tömegből kikerülni, mert a tömegben a megtámadtatás veszélyének inkább ki van téve és a védekezés is nehezebb.

368. Néptömegek elleni föllépés előtt a járőrvezető mindig fontolja meg, hogy a rendelkezésére álló erő elegendő-e. Ha nem elegendő, a helybeli őrsparancsnokságtól, katonai parancsnokságtól, polgári őrtestülettől vagy községi előljáróságtól kérjen segítséget. Ha azonban segítségre kilátás nincs, akkor a járőrnek még a túlerővel szemben is fel kell lépnie, mert az indokolatlan tétovázás ránézve csak előnytelen helyzetet teremt, míg a meggondolt, de határozott, bátor és erélyes fellépés a fölényt a túlerővel szemben is biztosíthatja.

Ha a csendőrségi osztagok valamely tömeggel szemben karhatalomként lépnek fel, magatartásukra nézve a jelen utasítás 93. §-a mértékadó.

369. Be nem jelentett, illetőleg nem engedélyezett népgyűlést azonnal fel kell oszlatni.

Magánlakásban vagy nem nyilvános helyiségben tartott olyan értekezletet vagy megbeszéléseket, amelyeken csak meghívott egyének vehetnek részt, nem lehet népgyűlésnek tekinteni, ilyen esetekben tehát a csendőrnek fellépési joga nincs. Ha azonban az ilyen összejövetelek bármilyen okból gyanúsak, a közigazgatási hatóságnak azonnal tegyen jelentést.

370. Vásárügyeleti járőrök a vásár előtt és a vásár után az odavezető útvonalakat portyázzák le és az azokon közlekedő embereket a közbiztonság szempontjából figyeljék meg.

Figyelmet kell fordítani arra is, hogy a vásárra felhajtott állatok csakis a hatóság által kijelölt utakon szállíttassanak, illetőleg hajtassanak; ellenőrizni kell azt is, hogy a marhalevelek szabályszerűek-e, azokon a veszmentes helyről való szállítás igazolva van-e, az állatok azonosak-e a marhalevélbe bejegyzettekkel és hogy az irányítást megtartották-e. A vásár egész területére állandó portyázással kell felügyelni és törekedni kell arra, hogy az ilyenkor előfordulni szokott verekedések, csalások, lopások és zsebtolvajlások megakadályoztassanak.

Idegen illetőségű közismert rovottmultú egyéneket, különösen pedig az ismert vásári tolvajokat, akik megjelenésüket kellően indokolni nem tudják, a vásár területéről való kiutasítás végett a községi előljárósághoz elő kell vezetni.

371. Nyilvános multságok alkalmával a járőr a tánchelyiségben, továbbá olyan helyiségekben, ahol italt mérnek vagy fogyasztanak, nem tartózkodhatik, hanem lehetően a közelben időzzék. Tartózkodási helyét azonban a rendezőséggel közölnie kell.

Olyan multságokon, ahol rendzavarástól tartani nem kell, továbbá színházi, mozgófénykép- és más hasonló előadásokon a csendőrség rendszeres ügyeleti szolgálatot nem teljesíthet, ez azonban nem érinti fennálló ellenőrzési kötelességét.

Ha valamely nyilvános multságon nagyobb mértékű rendzavarás (verekezés) fordul elő, a multságot azonnal fel kell oszlatni. Olyan községekben, ahol nyilvános multságokon a verekedések gyakoriak, a multságoknak egy bizonyos időre való betiltása végett az őrsparancsnok a közigazgatási hatósághoz javaslatot tehet.

Ha valamely népgyűlés, multság, előadás színhelyén az illetékes rendőri hatóság tagja ügyeleti szolgálatot teljesít, a járőrnek nála a multság, előadás stb. helyiségén kívül jelentkeznie kell.

372. A csendőrség állandó mozgófényképüzemi ügyeleti szolgálatot nem teljesít és ilyen szolgálatra felhívni sem lehet. Az őrsnek azonban kötelessége az állomáshelyén levő összes mozgófényképüzemeket minden előadási napon legalább egyszer meglepetésszerűen

ellenőrizni s ott, ahol erre szükség van, az ellenőrzést naponta többször is foganatosítani.

Az ellenőrzésnek a következőkre kell kiterjednie:

a) van-e a mozgófényképüzemi engedélyesnek a belügyminiszter által kiállított mutatványengedélye;

b) a bemutatni szándékolt mozgóképet az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság engedélyezte-e;

c) a bizottság által csak 16 évesnél idősebb egyének részére engedélyezett mozgófényképek előadását nem látogatják-e 16 évesnél fiatalabb egyének;

d) nincs-e a mozgófényképüzemnél 18 évesnél fiatalabb alkalmazott;

e) a hatóság által előírt tűzbiztonsági és közegészségi óvintézkedéseket az előadások alatt és közben megtartják-e, illetőleg megtették-e.

Az őrsállomáshelyeken kívül fekvő mozgófényképüzemeket elvben szintén a fentiek szerint kell ellenőrizni, de csak rendes vagy alkalmi járőrök által. Külön erre a célra járört csak indokolt esetben szabad kivezényelni.

Az, hogy a csendőr az ellenőrzéskor a mozgófényképüzem helyiségében mennyi ideig tartózkodjék, a csendőr, illetőleg az őrsparancsnok belátására van bízva, elvül szolgáljon azonban, hogy az egy napon tartott minden előadás alatt ügyeleti szolgálatot csak esetenként és csak indokolt esetben kell tartani.

A mozgófényképüzemek ellenőrzése címén a csendőrség részére külön állandó ülőhelyet lefoglalni vagy igénybe venni tilos.

A mozgófényképüzemek ellenőrzéséért díjazást senkitől semmiféle címen nem szabad elfogadni.

58. §. Ipar- és munkástelepek ellenőrzése. Magatartás munkásokkal szemben.

373. Az örskörlethez tartozó gyárakban, bányákban és munkástelepeken a csendőrnek alapos és kiterjedt helyi és személyi ismerettel kell rendelkeznie.

Ismerje a gyárak és bányák fekvését, azoknak helyiségeit és berendezéseit, a tisztviselő- és munkás-

telepeket annyira, hogy ott szükség esetében megjelenve, gyorsan és biztosan tájékozódhassék.

E mellett tartsa kötelességének a munkások kiléte felől állandóan érdeklődni, mely feladatának a legjobban akkor felelhet meg, ha a gyár- vagy a bányatelepen a munkásokról vezetett előjegyzést megtekinti, az abban beállott változásokról tudomást szerez s az ujonnan felvett munkások előélete után a tudakozóívek felhasználásával a puhatolást megejti.

Győződjék meg ilyenkor arról is, hogy a műhelyekben az iparhatóság által láttamozott munkarend ki van-e függesztve, annak rendelkezéseit megtartják-e, az üzemvezetőség a munkások életének és testi épségének megóvását célzó intézkedéseket megtette-e, iskolaköteles gyermekek foglalkoztatva nincsenek-e és a munkásokkal méltánytalanság nem történik-e.

Az őrsparancsnok a hátrányos észleletekről, ha hatósági intézkedés szükségét látja fennforogni, a közigazgatási hatóságnak jelentést tesz.

374. A csendőr különös figyelmet fordítson mindazokra a jelenségekre, amelyek a közcsend és rend háborítását idézhetik elő.

Igyekezzen a munkások bizalmába férközni s az ő révükön vagy besúgói útján viszonyaikról, hangulatukról, mozgólódásaikról tudomást szerezni, a megnyilvánuló elégtelenség vagy előfordult rendetlenség okait kipuhatolni, hogy ezekről, valamint a készülőben levő nagyobb mértékű munkabeszüntetés vagy munkáselbocsájtás felől kellő időben értesülhessen és jelentést tehessen.

Meglepetések elkerülése végett, különösen olyankor, amikor a munkásság körében nyugtalanság észlelhető, az őrsparancsnok az ipartelepek önálló portyázását és felügyelését is elrendelheti.

Minthogy pedig a munkabeszüntetéseket rendszerint idegen izgatók bujtogatására lehet visszavezetni, a csendőrnek fokozott figyelmet kell fordítania arra, hogy ilyen egyének megjelenéséről kellő időben tudomást szerezzen, hogy rendbontó tevékenységüket megakadályozhassa.

375. A csendőrnek a munkásokkal szemben való magatartása olyan legyen, hogy bennük maga iránt tiszteletet és bizalmat gerjessen és őket a közcsend és a közbiztonság fenntartásának szükséges voltáról meggyőzze. Igyekezzen őket jóakarátú és felvilágosító figyelmeztetéssel, nyugodt és tapintatos, de ha szükséges, erélyes fellépéssel józan belátásra bírni s erőszakoskodásoktól visszatartani.

Ha akár az ipari, akár a mezőgazdasági munkások közt sztrájk tört ki, a csendőr kötelessége a fennálló törvényes rendet minden rendelkezésre álló eszközzel megvédeni. Gondoskodni köteles arról, hogy a sztrájkolók a gyárépületekben, berendezésekben, anyagokban, valamint a terményekben kárt ne tehessenek, a tulajdonosoknak és alkalmazottjaiknak testi épségét és személyes szabadságát ne veszélyeztethessék s hogy a dolgozó munkásokat a munka abbanhagyására se rá ne beszélhessék, se rá ne kényszeríthessék. Ezenkívül köteles a közüzemeket (villany- és szivattyútelepeket, vízműveket stb.) mindaddig őrizni, amíg az arra hivatottak felváltják, azután feladata csupán e közegek támogatására szorítkozik.

A munkások csakis a hatóság által kijelölt sztrájk-tanyán gyülekezhetnek, de sem ott, sem máshol hatósági engedély nélkül gyűléseket tartaniok nem szabad. A sztrájk-tanyán a szeszes ital kimérését meg kell akadályozni.

Azokat, akikre rábizonyult, hogy rendzavarásra izgatnak, el kell fogni s az illetékes hatóságnak át kell adni.

A munkaadók és munkások között felmerült bérharcba beavatkozni, a munkaadók és munkások között megegyezést közvetíteni csendőregyéneknek nem szabad.

59. §. Külföldiek ellenőrzése.

376. Az örskörletben tartózkodó külföldiek ellenőrzése, valamint annak figyelemmel kísérése, hogy a külföldiek, illetőleg szállás- vagy munkaadók a külföldiek bejelentésére és nyilvántartására nézve fennálló rendelkezéseknek pontosan eleget tesznek-e, az örs-

parancsnokság kötelessége. Ezeket az ellenőrzéseket rendes szolgálattal kapcsolatosan kell teljesíteni, de sürgős szükség esetében e célra külön járőrt is lehet vezényelni.

Az ellenőrzés alapjául rendszerint a közigazgatási hatóságnak a külföldi bejelentését közlő értesítése szolgál. Ennek hiányában az ellenőrzést hivatalból is lehet teljesíteni.

377. A járőr a külföldit lakásán vagy szállásán felkeresi és útlevelének, esetleg a személyazonosságát igazoló egyéb okmányainak felmutatására felkéri, valamint itt tartózkodásának oka vagy célja és tartama felől is megkérdezi és meggyőződést szerez arról, hogy jelentkezési kötelességének eleget tett-e. Ha szükséges, a járőr a külföldi után más alkalmas, esetleg bizalmas módon is puhatolni köteles. A személyes ellenőrzés alkalmával azonban a legmesszebbmenő udvariasságot kell tanusítani és feltétlenül kerülni kell minden olyan eljárást, amely fölösleges zaklatás látszatát kelthetné.

Ha a járőr a külföldi útlevelét rendben találta és semmi olyan körülmény sem merült fel, ami a külföldivel szemben hatósági eljárást tenne szükségessé, bevonulása után az ellenőrzés megtörténtét az örsparancsnoknak szóval jelentse.

Ha azonban a járőr a külföldi ellenőrzése alkalmával kihágást állapított meg vagy bárminő gyanús körülményt észlelt, továbbá, ha annak itt-tartózkodása az állam érdekeire, az állami és társadalmi rendre vagy más szempontból aggályos, erről az illetékes közigazgatási (állami rendőrségi) hatóságnak haladéktalanul jelentést kell tenni.

378. Az örsparancsnok köteles a községi (kör-) jegyzőket felkérni arra, hogy fokozottabb ellenőrzést igénylő külföldi egyén megérkezéséről az örsöt rövid úton azonnal értesítsék. Ilyen esetben a szükséges intézkedéseket ennek az értesítésnek alapján teszi meg.

Azt a külföldit, aki az örskörletben vagy az ország területén két hónapnál régebben tartózkodik, tartózkodási engedélyének felmutatására kell felkérni, hacsak annak kiállításáról a közigazgatási (állami rendőrségi) hatóság az örsöt megelőzően nem értesítette.

Ha a közigazgatási (állami rendőrségi) hatóság az örsöt a külföldi eltávozásának bejelentéséről értesíti, akkor lehetően feltűnés nélkül puhatolás tárgyává kell tenni, hogy a külföldi valóban eltávozott, illetőleg az ország területét elhagyta-e. A hatóságnak azonban csak akkor kell jelentést tenni, ha gyanú merülne fel arra, hogy a külföldi a távozás bejelentése dacára is az ország területén tartózkodik.

Az örsök, illetőleg azok járőrei kipuhatolni kötelesek azt is, hogy az örskörletben nincsen-e olyan külföldi, aki az ország területén jogosulatlanul vagy a megállapított határidőn túl tartózkodik.

Ha az örskörletből más örs körletébe vagy az állami rendőrség hatósági területére távozott külföldinek fokozottabb szemmel tartása szükséges, erre az új tartózkodási hely illetékes állami rendőrségi hatóságának vagy csendőrségének figyelmét fel kell hívni.

A külföldiek elővezetésére vagy elfogására nézve a jelen utasítás 44. és 45. §-ában foglaltak mértékadók.

60. §. Vadászat és halászat ellenőrzése.

379. Vadászó egyéneket a csendőr vadászjegyük előmutatására felszólítani köteles. Hivatalos hajtóvadászatra meghívottak a vadászatban résztvehetnek a nélkül, hogy vadászjeggyel kellene ellátva lenniök, ezek tehát nem kötelesek vadászjeggyel igazolni magukat. Kör- és hajtóvadászatoknál a kör vagy hajtás befejezése után kell az ellenőrzést gyakorolni.

Az ellenőrzésnél figyelmet kell fordítani arra, hogy a vadász a vadászjegyen feltüntetett névvel és fényképpel azonos legyen.

Azt, aki vadászjegyét felmutatni nem tudja vagy nem akarja, továbbá, aki bármilyen vadászati vagy jövedéki kihágást követett el, a vadászat abbahagyására kell felszólítani. Ha az ilyen egyén ismeretlen és kilétét igazolni nem tudja vagy nem akarja, személyazonosságának megállapítása végett a legközelebbi olyan lakott helyre kell elővezetni, ahol őt igazolhatják.

Azt, aki engedély nélkül másnak területén vadászik, orvvadásznak kell tekinteni. Az orvvadászoktól, továbbá

a vadászjeggyel nem rendelkezőktől és azoktól, akik tiltott időben vagy tiltott vadra vadásznak, a vadászfegyvert — ez utóbbiaknál tekintet nélkül arra, hogy vadászjeggyel bírnak-e vagy sem — őrizetbe kell venni és a közigazgatási hatóságnak, az esetleg elejtett vadat pedig a községi előljáróságnak kell átadni.

380. A vadászjegyek és fegyverigazolványok illetékei miatt elkövetett egyéb kihágások eseteiben a löfegyvert csak akkor kell őrizetbe venni, ha közbiztonsági szempontból szükségesnek mutatkozik, vagy ha az illető fegyvertartási engedéllyel nem rendelkezik, vagy ha egyéb büntetendő cselekmény forog fenn.

Az orvvadászokat mindenkor nagy óvatossággal kell megközelíteni, ezért a járőr tagjai, ha a terepviszonyok, illetőleg a terepfödözet ezt lehetővé teszik, lehetően fedezve és egymástól nagyobb térközben közeledjenek feléjük.

Erdők vagy vadászterületek átportyázásához az erdőszemélyzet, illetőleg a vadőrök közreműködését igénybe lehet venni.

381. Halászó egyének ellenőrzése hasonló módon történik. Vonóhálóval történő halászatnál a háló kivonását be kell várni. Orvhalászoktól a halászati eszközöket, valamint mindenkitől az olyan halászati eszközöket, amelyek a törvény által előírt követelményeknek meg nem felelnek, őrizetbe kell venni.

61. §. Vasút- és hajóállomáson teljesített szolgálat.

382. A vasútállomáson szolgálatot teljesítő csendőr az állomás egész területén állandóan portyázni, a vasúti munkásokat, alkalmazottakat, raktárakat, a berakásra váró vagy kirakott árúkat megfigyelni köteles.

A vonat érkezése előtt és után az egyes utasokat és az állomáson egyébként megforduló közönséget szemügyre kell venni. E célból a járőr az éttermekben és várótermekben is nézzen körül, de ezekben a helyiségekben indok nélkül hosszasan tartózkodnia vagy leülnie nem szabad. Egyébként a vonat megérkezésétől elindulásáig annak hosszában kell portyáznia, hogy a ki- és beszálló közönséget, a postai és vasúti szállítmá-

nyok ki- és berakását figyelemmel kíséresse. Ha azonban az állomáson nagyobb embertömeg van, vagy ha a körülményekhez képest célszerűnek mutatkozik, foglaljon a csendőr alkalmas helyen figyelő állást és ezt a helyét többször változtassa, hogy mindent könnyen megfigyelhessen.

A csendőr a nélkül, hogy a vasúti személyzet hivatalos teendőibe vagy hatáskörébe beleavatkoznék, köteles arra ügyelni, hogy a forgalmi szabályokat mindenki megtartsa és senki olyan cselekményt el ne kövessen, amely a vonat vagy az utasok biztonságát, illetőleg a forgalom zavartalanságát veszélyeztethetné.

A szolgálathban álló vasúti személyzetet szolgálatában és az üzleti szabályok megtartása körül támogatni kell és személyüket minden támadás vagy erőszakoskodás ellen meg kell védeni.

Szükség esetében meg van engedve, hogy a csendőr a vonaton levő utasok szemügyre vétele céljából a különböző kocsiosztályokat bejárja, emiatt azonban a vonat elindulását késleltetni nem szabad. Vasúti lopások meggátlására különös gondot kell fordítani.

383. Vasútügyi leti szolgálatot rendszerint csak esetről-esetre lehet vezényelni. Örsállomáson kívül tartandó vasútügyi leti szolgálatot rendszerint a rendes szolgálattal kapcsolatosan kell előírni. Állandó vasútügyi leti szolgálathoz a belügyminiszter engedélye szükséges.

384. Tekintettel arra, hogy a menekülő büntettek majdnem mindig a vonatot veszik igénybe, szükséges, hogy a mozgó vonatok razziaszerű átvizsgálására — különösen sűrűn ismétlődő büncselekmények esetében vagy nagyobb szabású büncselekmények elkövetése után — időnkint járőrök vezényeltessenek. Ezek a járőrök a vonattal olyan távolságra utazzanak, hogy azt átvizsgálni idejük legyen. A bevonulás ugyancsak vonattal történjék, amelyen ugyanezt a szolgálatot kell teljesíteni.

Az ilyen vonatellenőrzésnél a vonat minden kocsiosztályát átvizsgálni és a gyanús egyéneket igazoltatni kell, az utazóközönséget azonban szükségtelenül nem szabad zaklatni. Az útipoggyászok átvizsgálására

ugyanazok a szabályok érvényesek, amelyek a személymotosásokra elő vannak írva.

A vonatellenőrzést az osztályparancsnokság rendeli el.

Annak elkerülése végett, hogy ilyen ellenőrzések túlgyakran végeztessenek és hogy egy és ugyanaz a vonat szükségtelenül több örs járőre által ellenőriztessék, az illetékes osztályparancsnokságok — előzetes megállapodás alapján — megjelölik azokat az örsöket, amelyek ezt a szolgálatot elrendelés esetében végrehajtják.

A nemzetközi jellegű vonatok átvizsgálására külön szabályok állanak fenn.

385. A hajóügyi leti szolgálatra és hajóellenőrzésekre szintén a fenti szabályok mértékadóak.

IX. Nyomozó szolgálat.

62. §. A bűnvádi eljárásról általában.

386. Bűnvádi ügyben bírói eljárás csak a törvény értelmében, vád alapján és csak az ellen indítható, akit büntett, vétség vagy kihágás nyomatékos gyanúja terhel.

A vádat rendszerint a kir. ügyészség képviseli. Magánvádra üldözendő vétség és kihágás esetében a vádat elsősorban és rendszerint a sértett képviseli.

A bűnvádi eljárás megindításánál a büncselekménynek a büntető törvényekben megállapított minősítése irányadó. Azokat a körülményeket, amelyek következtében a büntettet az 1878. évi V. t.-cikk 92. §-a alapján vétséggé kell átváltoztatni, csak az ítélet hozásánál veszik tekintetbe, ezek tehát a csendőr jogait és kötelességeit nem befolyásolják.

Amennyiben a bűnvádi eljárásra vonatkozó valamely rendelkezésnek a tettesre való alkalmazása a büntető törvényekben a büncselekményre megállapított büntetés nemétől vagy tartamától van függővé téve, ez a rendelkezés a büncselekmény kíséreltével vagy a részességgel terheltre is kiterjed. Ugyanez áll a jelen utasításban foglalt rendelkezésekre is.

Sürgős nyomozati cselekményeket vasárnapokon és ünnepnapokon is el kell rendelni és foganatosítani.

A bűnvádi eljárásban megállapított határidőket csak olyan esetekben lehet meghosszabbítani, amikor ez kifejezetten meg van engedve. Nem kell beszámítani a határidőbe azt a napot, amelyen a határidő kezdetét megállapító intézkedés, cselekmény vagy esemény történt. Vasárnapot és a Gergely-naptár szerinti ünnepnapot nem kell beszámítani, ha az a határidő utolsó napjára esik.

387. A bűnvádi eljárásban:

„Vádló“ alatt a kir. ügyészséget, valamint a fő- és pótmagánvádlót kell érteni.

„Főmagánvádló“ az a sértett, illetőleg annak törvényes képviselője, aki a törvényben kifejezetten felsorolt büncselekmények eseteiben a kir. ügyészségnek a vád képviselőjére vonatkozó előzetes felhívása nélkül vádat emelhet.

„Pótmagánvádló“ az a sértett, aki a rendszerint közvádra üldözendő büncselekmény esetében, ha a kir. ügyészség a vád képviselőjét megtagadta vagy a vádat elejtette, a vád képviselőjében eljárhat.

„Terhelt“ az, aki ellen a bűnvádi eljárás folyik.

„Gyanúsított“ az, aki ellen nyomozás folyik, de aki ellen még vizsgálat elrendelése indítványozva vagy vádirat benyújtva nincs.

„Felek“ alatt a vádlót és a terheltet, illetőleg a gyanúsítottat kell érteni.

„Sértett“ az, akinek bármely jogát sértette vagy veszélyeztette az elkövetett vagy megkísérlett büncselekmény.

„Magánindítványra jogosult“ az a magánegyén, akinek indítványától függ a bűnvádi eljárás megindítása.

A „katonai“ szó a m. kir. honvédségre, valamint a katonailag szervezett közbiztonsági testületekre vonatkozik.

„Fegyveres erő“ alatt a m. kir. honvédséget kell érteni.

388. Bűnvádi eljárásra rendszerint az a bíróság illetékes, amelynek területén a büncselekményt elkövették, habár az eredmény másutt következett is be. Ha a büncselekményt több bíróság területén vagy több bíróság területének határán követték el, akkor a bíróságok közül az illetékes, amelyik a másikat megelőzte. Megelőzés akkor forog fenn, ha az illető ügyben egyik bíróság a másiknál korábban hozott valamely határozatot vagy tett valamely intézkedést. A tettes bírósága illetékes a részesre, orgazdára és bűnpártolóra, valamint ezeknek külön vagy másokkal együtt elkövetett más büncselekményeire nézve is.

Kölcsönös becsüleetsértés, rágalmozás vagy testi sértés esetében az a bíróság, amely az egyik vád alapján az eljárást megindította, mindaddig, míg az eljárást ítélettel vagy megszüntető végzéssel be nem fejezte, illetékes a másik vád alapján való eljárásra is, amennyiben hatáskörét az utóbbi vád elbírálása meg nem haladja.

Külföldön elkövetett bűncselekmény tekintetében az eljárásra az a magyar bíróság illetékes, melynek területén a terhelt lakik vagy tartózkodik. Lakó- vagy tartózkodóhely hiányában az a bíróság illetékes, amelynek területén a terhelt a magyar hatóság hatalmába került.

389. A kir. ügyészség kötelessége a tudomására jutott, hivatalból üldözendő bűncselekmények tárgyában a nyomozást teljesíttetni és a bűnvádi eljárásban a közvédat képviselni.

Az állam, a törvényhatóságok, a rendezett tanácsú városok és községek rendőri hatóságai és közegei kötelesek a kir. ügyészségnek hivatalos hatáskörében hozzájuk intézett utasításait vagy felhívásait, illetőleg megkereséseit, haladéktalanul és pontosan teljesíteni.

390. A terhelt minden bűnügyben és az eljárás bármely szakában élhet védő közreműködésével. Ha a terhelt e jogával nem él, helyette törvényes képviselője, házastársa, illetőleg fel- vagy lemenő ágbeli rokona önállóan választhatnak védőt.

Védőül csak az ügyvédi lajstromba bejegyzett ügyvéd, egyetemi vagy jogakadémiai tanár választható. A terhelt érdekeinek valamely nyomozati cselekménynél való képviselésével nem ügyvéd is megbízható.

A védő védettje érdekében az eljárás bármely szakában, tehát a nyomozás alatt is eljárhat, a nyomozásba azonban bele nem avatkozhatik. A gyanúsítottak és tanuknak a csendőrség által való kikérdezése alkalmával a védő nem lehet jelen.

A védő a gyanúsított védelme érdekében beadványban vagy élőszóval indítványt tehet, annak elfogadása vagy elutasítása azonban az eljáró csendőr mérlegelésére van bízva. A gyanúsított javát szolgáló mentő vagy enyhítő körülmények megállapítására vonatkozó indítványnak rendszerint helyt kell adni, kivéve, ha a

megállapítani kért körülmény már kellőképen tisztázva van vagy ha a halogatás célzata nyilvánvaló. Írásban benyújtott védői indítványt a feljelentéshez kell csatolni.

Elfogott vagy őrizetbe vett gyanúsítottal védője csak a csendőr jelenlétében érintkezhetik és kölcsönös levelezésük is csak előzetes átolvasás után továbbítható, illetőleg kézbesíthető.

391. A bűnvádi eljárás három főszakra oszlik: a nyomozásra, a vizsgálatra és a főtárgyalásra.

A nyomozásra vonatkozó szabályok részletes ismerete a csendőrre különös fontossággal bír, ezért azokat a jelen fejezet, míg a szintén nyomozó cselekményt képező elővezetés és elfogás végrehajtására vonatkozó határozványokat a VII. fejezet 44. és 45. §-a részletesen tárgyalja.

A katonai büntető törvénybe ütköző bűncselekmények nyomozása alkalmával polgári egyénnel szemben szintén a jelen fejezetben előírt eljárást kell követni.

63. §. A bűnügyi nyomozás fogalma és célja. Bűnügyi nyomozás teljesítésére hivatott hatóságok és közegek.

392. Bűnügyi nyomozás alatt azoknak az adatoknak kipuhatólását és megállapítását kell érteni, amelyek valamely büntetendő cselekmény esetében a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékozására szükségesek.

Ezek az adatok a következők:

a) követtek-e el büntetendő cselekményt (büntett, vétség, kihágás) vagy sem;

b) ha büntetendő cselekményt követtek el, azzal kit vagy kiket lehet gyanúsítani (tettesek és részesek);

c) a büntetendő cselekményt mikor, hol, miképen és (mind a vád, mind a védelem szempontjából) minő körülmények között követték el;

d) melyek a mindezekre vonatkozó perrendszerű bizonyító adatok.

Büntetendő cselekmény gyanúja nélkül is ki kell puhatólni és meg kell állapítani az olyan cselekmények, illetőleg események (balesetek, elemi csapások stb.)

körülményeit, amelyek a rend és közbiztonság fenntartására befolyással vannak.

Ezeknél a puhatolásoknál azt kell megállapítani, hogy büntetőjogi felelősség terhel-e valakit vagy sem. Ha igen, a szabályszerű nyomozást le kell folytatni, ha nem, akkor a 77. § értelmében kell eljárni.

393. A nyomozást rendszerint a kir. ügyészség rendeli el, de a kir. járásbíró és a főszolgabíró (állami rendőrségi hatóság) is elrendelheti és a csendőrség saját kezdeményezéséből is megindíthatja.

Főmagánvád eseteiben a nyomozás elrendelésére és megszüntetésére a rendőri hatóság főnöke jogosult.

A nyomozás sikerének egyik főkélléke és biztosítéka a gyorsaság, ezért azt késedelem nélkül kell megkezdeni és a lehető leggyorsabban keresztülvinni.

394. A bűnügyi nyomozó szolgálatban szükséges egyes nyomozó cselekményeket rendszerint a rendőri hatóságok és rendőri közegek teljesítik.

Rendőri hatóságok:

a) a m. kir. állami rendőrkapitányságok és ki-
rendeltségek;

b) a főszolgabírák,

c) az *a)* alatt felsorolt hivatalok vezetői és önálló intézkedésre jogosított tagjai, úgyszintén a *b)* alatt megjelölt hatósági személyeknek önálló intézkedésekre jogosított helyettesei, végül

d) a községi előljáróságok.

Rendőri közegek:

a) a fentebb felsorolt hatóságok alárendelt hivatalnokai (detektivek stb.),

b) az állami rendőrség őrszemélyzetének tagjai,

c) a m. kir. csendőrségnek a csendőrörsökre és különítményekre beosztott legénysége, ide értve a szakaszparancsnokokat is,

d) a községi előljáróság közegei.

395. A községi előljáróságok rendőri hatósága alatt álló területen a nyomozásra, vagy egyes nyomozó cselekmények teljesítésére a csendőrség hivatott. A községi előljáróságok nyomozást, illetőleg egyes nyomozó cselekményeket csak akkor teljesíthetnek, ha erre őket

a kir. ügyészség, a vizsgáló- vagy kiküldött bíró, a kir. járásbíró vagy az illetékes főszolgabíró utasítja.

Saját kezdeményezéséből a községi előljáróság bűnügyi nyomozást csak akkor teljesíthet, ha veszély van a késedelemben, a csendőrség nincs jelen és annyi idő sincs, hogy ez kellő időben értesíthető legyen, ilyen esetben is azonban csak a halaszthatatlan nyomozati cselekményeket foganatosíthatja.

Ha a községi előljáróság valamely büntetendő cselekményt észlel vagy ha valaki nála büntetendő cselekmény miatt feljelentést tesz vagy hozzá magánindítványt nyújt be, akkor, ha nincs veszély a késedelemben, köteles a feljelentést az illetékes csendőrörssel vagy a legközelebbi járőrrel közölni, illetőleg a magánindítványt annak átadni.

Ha a csendőrség akár felhívásra vagy megkeresésre, akár saját kezdeményezésére nyomozást teljesít, abba a községi előljáróság nem avatkozhatik bele, köteles azonban a csendőrséget a nyomozás lefolytatásában támogatni.

64. §. Nyomozási illetékesség.

396. A csendőrség rendszerint csak saját területén végez bűnügyi nyomozást.

A csendőrség működési területén elkövetett bűncselekmények ügyében a nyomozás lefolytatására mindig az elkövetés helye szerint illetékes őrs hivatott és pedig akkor is, ha a tettest valamelyik más őrs vagy az állami rendőrség fogta el.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy az osztály- és szárnyparancsnokok egyes bonyolultabb vagy közfelűnést keltő bűncselekmények nyomozására — szükség esetében — kiváló nyomozóképességgel bíró csendőröket, bármely őrsükre, kirendelhessenek.

Ha a tettes egy és ugyanazt a bűncselekményt több őrs körletében követte el, a nyomozást az az őrs köteles lefolytatni, amelyik azt előbb indította meg. Ha pedig ugyanaz a gyanúsított több őrs körletében több, egymástól független bűncselekményt követett el, a nyomozást valamennyi bűncselekmény ügyében elvben ugyanaz a járőr, idegen őrskörletekben egy, a helyi és

személyi viszonyokkal ismerős járőr segítségével — végzi. Azonban meg van engedve az is, hogy az örs a saját körletében elkövetett bűncselekmények kinyomozása után a gyanúsítottat az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelentse, illetőleg átadja és erről azt az örsöt, amely a többi bűncselekmény ügyében a nyomozásra illetékes, értesítse. Ebben az esetben az utóbbi örsnek az esetleg elfogott gyanúsítottat, a nyomozás folytatása végett, attól a bíróságtól vagy hatóságtól kell kikérnie, amelynek őt az előbbi örs átadta.

A saját örskörlet területén kívül eső helyre a fenti eseteken kívül csak nyomonüldözés esetében és csak akkor szabad a nyomozó járőrnek személyesen elmennie, ha ezt a nyomozás érdeke, illetőleg sikere feltétlenül megkívánja vagy, ha az illető helyen teljesítendő nyomozó cselekmény olyan sürgős, hogy annak elvégzésére az illetékes csendőrörsöt vagy állami rendőrségi hatóságot a késedelemből származható veszély miatt még rövid úton (távbeszélőn, távirattal) sem lehet felkérni. Egyébként a szükséges nyomozó cselekmény teljesítése iránt a terület szerint illetékes örsöt vagy állami rendőrségi hatóságot kell megkeresni. Ez a korlátozás nem vonatkozik azokra a csendőrökre, akiket a jelen pont 3. bekezdése alapján rendeltek ki.

A csendőrség és az állami rendőrség szervei a bűnügyi nyomozásokat a saját területükön külön-külön és egymástól függetlenül teljesítik. Azonban sem a csendőrség, sem pedig az állami rendőrség egyénei nincsenek korlátozva abban, hogy tettenkapás esetében vagy pedig a saját területükön elkövetett bűncselekmények nyomozása közben, annak továbbfolytatása vagy nyomonüldözés céljából egymás működési területére lépjenek és ott nyomozó cselekményeket végezzenek. Az idegen állami rendőrségi hatóságoknak, illetőleg csendőrörsnek az ilyen szolgálati működés elé nem szabad akadályokat gördíteniök, ellenkezően azt mindenben támogatni kötelesek. Annak a rendőri hatóságnak, amelyiknek a területén az idegen közeg megjelent, jogában áll azt kívánni, hogy az idegen közeg a szolgálati ténykedést a rendőri hatóság saját közegének jelenlétében végezze.

A csendőrség, illetőleg az állami rendőrség a nem saját területén elkövetett bűncselekményeket még abban az esetben sem nyomozhatja, ha a gyanúsítottat az ő közegei fogták is el, hanem köteles az illetőt a nyomozás lefolytatása végett haladéktalanul az elkövetés helye szerint illetékes állami rendőrségi hatóságnak, illetőleg csendőrörsnek átadni. Ez a rendelkezés nem gátolja természetesen azt, hogy a nyomozásra nem illetékes állami rendőrségi hatóság vagy csendőrörs a saját területén teljesítse azokat a sürgős természetű nyomozó cselekményeket, amelyeknek késedelme a nyomozás érdekeit veszélyeztetné.

Ha a gyanúsított egy és ugyanazt a bűncselekményt folytatón az állami rendőrség és a csendőrség működési területén követte el, a nyomozást az a szerv köteles lefolytatni, amelyik azt előbb indította meg. Ha pedig ugyanaz a gyanúsított az állami rendőrség és a csendőrség működési területén több, egymástól független bűncselekményt követett el, a nyomozást az állami rendőrség, illetőleg a csendőrség csak a saját területén elkövetett bűncselekményekre nézve folytatja le, a gyanúsítottat a bíróságnak vagy a kir. ügyészségnek átadja s erről egyidőben értesíti azt a csendőrörsöt, illetőleg azt az állami rendőrségi hatóságot, amelyik a másik területen elkövetett bűncselekmények nyomozására illetékes. Ilyen esetben mind a csendőrség, mind az állami rendőrség külön tesz feljelentést.

Ha az örsparancsnokság vagy a járőr az állami rendőrségnek vagy idegen csendőrörsnek területén elkövetett olyan büntetendő cselekményről értesül, amely az ő részéről azonnali beavatkozást nem igényel, erről az illetékes állami rendőrségi hatóságot, illetőleg az illetékes örsöt értesíteni köteles. Ugyanezekhez utasítja azokat a panaszosokat is, akik ilyen területen elkövetett bűncselekmények miatt sürgős intézkedést nem igénylő feljelentésükkel hozzá fordulnak.

Mindezek a rendelkezések nem érintik a csendőrségnek és az állami rendőrségnek azt a kölcsönös köteleességét, hogy a bárhol elkövetett bűncselekmények kiderítése érdekében saját hatáskörükön és működési területükön belül öntevékenyen is puhatoljanak és

a szerzett adatokról a nyomozás lefolytatására illetékes szervet vagy hatóságot értesítsék.

A belügyminiszternek jogában áll esetről-esetre elrendelni vagy engedélyezni, hogy a csendőrség, illetőleg az állami rendőrség egyénei egyes bűncselekményeket az ország egész területén nyomozhassanak. A belügyminiszter rendelete vagy engedélye alapján kirendelt csendőrségi vagy állami rendőrségi egyének működési területük tekintetében nincsenek korlátozva, az idegen rendőri hatóságoknál való jelentkezési kötelesség alól is fel vannak mentve, de az illetékes előljáró csendőrtiszti parancsnokság, illetőleg az illetékes állami rendőrségi hatóság őket írásbeli nyílt rendelettel köteles ellátni, amelyben — esetleg a szolgálati feladat megjelölése nélkül — kifejezetten fel kell tüntetni, hogy a kirendelés a belügyminiszter rendelete, illetőleg engedélye alapján történt.

397. Olyan állami rendőri hatósági területen, amelyen a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség teljesíti, a rendőri hatóságnak a bűnügyi nyomozások teljesítését elvben a csendőrségre kell bíznia minden olyan esetben, amikor rendőri hatósági tag (fogalmazási karbeli tisztviselő) jelenlétére szükség nincs. Annak eldöntése, hogy mikor van ilyenre szükség, a rendőri hatóság vezetőjének jogkörébe tartozik, aki ennél az elhatározásánál nem a bűncselekmény minőségét, hanem azt a körülményt tekinti irányadónak, hogy a nyomozás bonyolult-e s van-e szükség a Bp. 96—98. §§-okban körülírt rendőri hatósági intézkedések közvetlen foganatosítására, illetőleg e célból fogalmazási karbeli tisztviselő kirendelésére. Ha ez az eset nem forog fenn, a nyomozást a csendőrségre bízva, amely azt önállóan teljesíti. Ilyenkor a csendőrség mellett vagy vele párhuzamosan ugyanabban az ügyben más állami rendőri hatósági közeg (felügyelő karbeli tisztviselő, detektív, őrszemélyzet) nem nyomozhat. A rendőri hatóság azonban a nyomozás esetleg még szükséges kiegészítése iránt ebben az esetben is intézkedhetik.

Az állami rendőrségi hatóság vezetője, avagy a bűnügyek vezetésével megbízott fogalmazási karbeli tisztviselője a csendőrségi nyomozásba az itt körülírt

elvi szempontok szem előtt tartása mellett bármikor beavatkozhatik, ennek folytatására, menetére stb. irányítást adhat, sőt azt teljesen át is veheti. Nincs helye azonban az átvételnek akkor, ha a csendőrség a nyomozást már befejezte vagy, ha annak eredményes befejezésére kilátása van, (a tettes személye kiderült, a tettes kézrekerült, a bűnjelek és bizonyítékok beszerezettek, stb.).

Ha az állami rendőrségi hatóság a nyomozást maga foganatosítja vagy a csendőrségtől átveszi, jogában áll a hatósági területén szolgálatot teljesítő csendőrség közreműködését igénybe venni és ha szükséges, egyidejűen állami rendőrségi közegek (detektívek) felhasználása iránt is intézkedni. Ilyenkor azonban a nyomozást fogalmazási karbeli tisztviselőnek kell vezetnie.

65. §. A nyomozás megindítása.

398. A nyomozást a csendőr „hivatalból“, „magánindítványra“ vagy „felhívásra“ teljesíti.

Hivatalból akkor kell megindítani a nyomozást, ha a csendőrség feljelentés, előljáró parancsnokságtól nyert értesülés vagy saját észlelete alapján olyan bűncselekményről szerez tudomást, amely a törvény értelmében nem tartozik a csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények közé.

Hivatalból üldözendő büntetendő cselekmények miatt bárki is tehet feljelentést, de ha a feljelentést ismeretlen egyén (névtelenül) teszi, a nyomozás megindítása előtt alapos tájékozódást kell szerezni a feljelentésben foglaltak valószínűsége és megbízhatósága felől, nehogy a kellő indok nélkül megindított nyomozás ártatlan egyéneket hurcoljon meg.

Hivatalból üldözendő bűncselekmények esetében a nyomozást akkor is meg kell indítani, ha a sértett ismeretlen, távol van vagy elhalt.

Ha kétség merül fel az iránt, hogy valamely büntetendő cselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, elsősorban azokat az adatokat kell megállapítani, amelyeknek alapján ez eldönthető. Ennek megtörténteig csakis azokat a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket és puhatolásokat kell foganato-

sítani, amelyek a bűncselekmény nyomainak fenntartására, a bűncselekmény folytatásának vagy ismétlésének megakadályozására, továbbá a bűncselekményből származó kár vagy hátrány elhárítására szükségesek.

Ha a pühatolás során, illetőleg a nyomozás bármely szakában kiderül, hogy a bűncselekmény csupán magánindítványra üldözhető és erről az indítványtételre jogosult tudomással nem bír, a nyomozást félbe kell szakítani s a sértettet erről értesíteni kell. A félbeszakított nyomozást csak akkor lehet folytatni, ha a magánindítványra jogosult az indítványt megtette.

399. „Magánindítványra“ csak azokat a bűncselekményeket lehet üldözni, amelyeket a törvény mint ilyeneket kifejezetten megjelöl. Magánindítványra jogosult az a magánegyen, akinek indítványától (Btk. 110. §) a bűnvádi eljárás megindítása függ.

Az örs valamennyi tagja bűnvádi ügyre vonatkozó szóbeli vagy írásbeli feljelentést vagy magánindítványt bármely időben és bárhol elfogadni köteles.

Magánindítványra üldözendő bűncselekményeknél az indítványtételre jogosulttól írásbeli „Nyilatkozat“-ot (11. melléklet) kell bekövetelni. Ebben fel kell sorolni a panaszolt bűncselekményre és a tettesre, valamint a részesre vonatkozó adatokat és kifejezetten ki kell jelenteni, hogy a magánindítványra jogosult a bűnvádi eljárás megindítását kívánja. Ezt a nyilatkozatot két tanú is írja alá. Ha a magánindítványra jogosult panaszát írásban adja be, külön nyilatkozat kiállítása felesleges. A nyilatkozatot vagy az írott panaszjelentést a feljelentéshez kell csatolni.

Ha a magánindítványra jogosult kijelenti, hogy a bűnvádi eljárás megindítását vagy a gyanúsított megbüntetését nem kívánja, vagy ha már megtett indítványát visszavonja, feltéve, hogy a magánindítvány visszavonását a törvény megengedi, a nyomozást teljesíteni nem kell, a már megkezdett nyomozást abban kell hagyni. Ilyen esetben a magánindítvány visszavonását a nyilatkozatra vagy az írásbeli feljelentésre fel kell jelezni s a magánindítványra jogosulttal alá kell iratni.

Ha még a magánindítvány aláírása előtt meg lehet állapítani, hogy olyan bűncselekmény forog fenn,

amelynek esetében a már megtett magánindítvány visszavonását a törvény nem engedi meg, erre a körülményre a magánindítványra jogosult figyelmét a magánindítvány aláírása előtt fel kell hívni.

Olyan gyanúsítottakkal szemben, akiknek cselekménye hivatalból üldözendő, abban az esetben is el kell járni, ha a cselekménnyel kapcsolatos más, csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények nyomozását magánindítvány hiánya miatt megszüntették.

Ha a csendőrség véleménye szerint a magánindítvány elkésett vagy azt nem az arra jogosult egyén terjesztette elő, továbbá, ha a bűncselekmény elévültnek látszik és végül, ha kétséget kizáró módon meg nem állapítható, hogy a bűncselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, a magánindítványt döntés végett az illetékes kir. ügyészségnek, járásbírósnak hatáskörébe tartozó vétség esetében pedig az illetékes kir. járásbírósnak kell előterjeszteni. A döntésig csupán a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket szabad végezni.

400. A „főmagánvádra üldözendő“ bűncselekmények esetében a csendőrség eljárása a következő:

1. ha a panaszos a kir. járásbírósnak székhelyén lakik, őt panaszával a kir. járásbírósnak kell utasítani;
2. ha a panaszos a kir. járásbírósnak székhelyén kívül lakik, panaszát át kell venni és a bűncselekmény tényálladékát, továbbá a panaszosnak és a gyanúsítottnak, valamint mindkettőjük tanuinak nevét és lakását az illetékes kir. járásbírósnak, az állami rendőrség hatósági területén az állami rendőrségi hatóságnak be kell jelenteni. (15 a. melléklet.)

A csendőrség ilyen esetekben csak akkor nyomoz, ha a tettes vagy a tanúk ismeretlenek, ha ez a tényállás tisztázása vagy a bűnjelék megszerzése végett szükséges s végül, ha a cselekmény hivatalból üldözendő bűncselekménnyel áll összefüggésben.

401. A csak „felhatalmazás“* vagy „kívánat“** alapján üldözhető bűncselekmények miatt a nyomozást

* 1914. évi XLI. t.-c. 8., 9., 10., 11. §.

** 1914. évi XLI. t.-c. 12. §.

felhatalmazás, illetőleg kívánat nélkül is meg lehet indítani, de arról a nyomozás megindításával egyidejűen a kir. ügyészségnek jelentést kell tenni.

402. Testi sértéseknél a csendőr a sértettet hívja fel, hogy sérüléséről orvosi látlevelet szerezzen be. Súlyos testi sértések esetében, ha a sértett orvosi bizonyítványt nem adott be, akkor a csendőr őt közvetlenül vagy a községi előljáróság közbejöttével községi-, kör- vagy más hatósági orvossal vizsgálta meg. Az így kiállított bizonyítványra az orvos vezesse rá, hogy azt a csendőr kérésére adta ki és hogy a saját díja és költsége fejében mennyit számít fel.

Ha a csendőr sem hatósági, sem magánorvostól bizonyítványt szerezni nem tudott, vagy ha a sértett — könnyű sérülés esetében — orvosi bizonyítványt szerezni nem hajlandó, akkor a csendőr jelentésében saját észleletét, valamint a gyógyulás tartamára vonatkozó saját véleményét jelentse.

403. Vagyon elleni bűncselekményeknél az okozott kár nagyságát általában a sértett bemondása szerint kell feltüntetni. Ha azonban a sértett által bemondott összeget a csendőr bármi okból túlzottnak tartja, erre vonatkozó indokolt véleményét is jelentse.

404. Polgári per útjára tartozó panaszokat a csendőrségnek nem szabad elfogadnia, hanem a feleket az illetékes bírósághoz kell utasítania.

Büntetendő cselekményt nem képező magántermészetű ügyekben nyomozást folytatni, szolgálatban vagy szolgálaton kívül puhatolni, továbbá magánfelek vagy magánkutató irodák részére felvilágosítást adni nem szabad.

A csendőrség által foganatosított nyomozások és nyomozó cselekmények minden költségét a kincstár viseli. Nyomozási költséget, napidíjat, pótdíjat, utazási költséget stb. magánfelek terhére felszámítani vagy tőlük ilyen költségek megtérítését elfogadni nem szabad.

405. Az őrsön tett feljelentés esetében a nyomozást lehetőleg azonnal, de legkésőbb 48 óra alatt meg kell indítani. Ha a nyomozásnak 48 órán belül való megindítása bármely okból lehetséges nem volt, ezt a feljelentésben mindig meg kell indokolni. Csupán olyan

kisebb jelentőségű bűncselekmények esetében van megengedve a nyomozásnak a legközelebbi rendes szolgálattal kapcsolatban való teljesítése, melyekben a késedelem a nyomozás eredményét nem veszélyezteti. A késedelem 8 napnál hosszabb tartamú ilyen esetben sem lehet.

Közbiztonsági szolgálatban álló járőröknek a náluk tett minden fontosabb feljelentés ügyében a nyomozást azonnal meg kell indítani. Ha ez bármi okból — pl. halaszthatatlan egyéb fontos szolgálati tennivalók miatt — nem volt lehetséges, a feljelentést bevonulás után, sürgős esetben pedig azonnal, az őrsparancsnokság tudomására kell hozni.

Ha valamely bűncselekmény vagy feljelentés feltűnően későn jutott a csendőrség tudomására, akkor a szakaszsparancsnok tegye mindig megállapítás tárgyává, hogy a községi előljáróság az őrsöt idejében értesítette-e, illetőleg hogy azokat a járőröket, amelyek a bűncselekmény elkövetése után az illető községben vagy tereptárgynál portyáztak, a nyomozás bevezetése tekintetében nem terheli-e mulasztás. Ennek elbírálásánál elvül szolgáljon, hogy a csendőrnek föltétlenül kell annyi és olyan összeköttetéssel rendelkeznie, hogy minden, hivatalból üldözendő büntettről és vétségről okvetlenül tudomást szerezzen még akkor is, ha e miatt nála feljelentést nem tettek is, és hogy ott, ahol ez meg nem történik, a csendőrt a legtöbb esetben mulasztás terheli.

406. Az állami rendőrség és a pénzügyőrség tagja ellen indított nyomozásról az illetőnek feljebbvaló hatóságát a nyomozás megindításával egyidejűen értesíteni kell.

Katonai egyének ellen való nyomozás határozványait a jelen utasítás 87. §-a tartalmazza.

407. Akár hivatalból, akár felhívásra vagy magánindítvány alapján teljesít nyomozást a csendőrség, eljárásában mindig a jelen utasítás rendelkezéseihez kell alkalmazkodnia.

A kir. ügyészségnek jogában áll a nyomozási tevékenységet mind általánosságban, mind egyes esetekben is ellenőrizni, irányítani, nyomozó cselekmények teljesítését elrendelni és végül a követendő eljárásra nézve

útbaigazítást adni. Ha a csendőrségnek is a nyomozó szolgálattal kapcsolatban bármiféle útbaigazításra van szüksége, ezért az illetékes kir. ügyészséghez (kir. járásbíróshoz), az állami rendőrség területén pedig az illetékes állami rendőrségi hatósághoz kell fordulnia.

408. Fontosabb és bonyolultabb, továbbá olyan büntettek eseteiben, amelyeknek kinyomozása előreláthatóan hosszabb időt fog igénybe venni, az őrsparancsnokság a kir. ügyészségnek a nyomozás megindításával egyidejűen és a később teendő feljelentéstől (tényvázlattól) függetlenül rövid tájékoztató jelentést tesz és pedig az ügy fontosságához képest távbeszélőn, távirattal vagy írásban.

A m. kir. állami rendőrség hatósági területén működő csendőrörsök ezeket a jelentéseiket szóval vagy távbeszélőn az állami rendőrségi hatóságnak teszik meg. Hogy ezenkívül még milyen fontosabb büntetendő cselekményeket kell a nyomozás megindításával egyidőben az állami rendőrségi hatóságnak bejelenteni, azt ennek a vezetője állapítja meg.

66. §. A nyomozásról általában.

409. A nyomozás a csendőrtől sokoldalúságot, jó szellemi képességet, élénk észjárást, emelkedett erkölcsi felfogást és sokszor nagy testi megerőltetést követel.

Minden büntettes tudatában van annak, hogy cselekményének és kilétének felfedezése, valamint elfogatása esetében a törvényes megtorlást el nem kerülheti, ezért mind cselekményét megelőzően, mind annak elkövetésekor és elkövetése után is tőle telhetően mindent megtesz, hogy cselekménye fel ne fedeztessék s kiléte kideríthető ne legyen. E tekintetben a büntettek sokszor igen nagyfokú leleményességet tanusítanak.

A törvényes rend megóvására hivatott csendőr feladata biztosítani azt, hogy a törvényes megtorlást senki el ne kerülhesse. Ezt pedig csak úgy érheti el, ha a büntettest leleményesség tekintetében felülmúlja. A csendőr által nyomozott bűncselekmények kiderítését nemcsak a hivatásszerű szolgálati kötelesség, hanem a csendőrség jóhírének fenntartása is parancsolja. Ezért a csendőr-

nek minden nyomozás alkalmával nagy lelkiismeretességet kell tanúsítania, minden képességét latba kell vetnie és minden kényelmét fel kell áldoznia azért, hogy az általa nyomozott bűncselekmény kideríttessék.

Minden előljárónak kötelessége odahatni, hogy a nyomozásokat minden csendőr lelkiismeretesen és alaposan teljesítse és hogy a ki nem derített bűncselekmények számaránya a lehető legkisebb legyen. Azt a csendőrt, aki nyomozásnál kényelmeskedést, felületességet vagy nemtörődömséget tanusít, felelősségre kell vonni.

Ha a csendőr a nyomozáshoz szükséges szakértelemmel, képességgel, kitartással és kötelességérzettel rendelkezik, sohasem kényszerül arra, hogy valamely bűncselekmény kiderítését meg nem engedett módon kísérelje meg. Elengedhetetlenül szükséges tehát, hogy a csendőr a nyomozás elméleti ismereteit elsajátítsa, gyakorlati tapasztalatait elméleti tanulás útján is bővítse. A nyomozás elmélete nem egyéb, mint a mások tapasztalatainak gyűjteménye, amely tapasztalatokat a csendőr a gyakorlatban a maga számára értékesíthet a nélkül, hogy azokat számos próbálgatás és elkerülhetetlen kudarc árán kellene saját magának megszereznie.

410. A nyomozás gyakorlati kivitele a csendőrtől mindenekelőtt éles, az aprólékosságig menő megfigyelőképességet követel. A felületesség sokszor a legegyszerűbb esetek kiderítését is lehetetlenné teszi. A nyomozás alatt a csendőr figyelmét a legjelentéktelenebb körülménynek vagy tárgynak sem szabad elkerülni, mert a nyomozás sokszor csak olyan, lényegtelennek látszó nyomokra támaszkodhatik, amelyeknek eltüntetése — épen jelentéktelenségüknél fogva — a tettes figyelmét elkerülte. Egyáltalában a csendőrnek mindig arra kell törekednie, hogy minden olyan tárgy, esemény, körülmény stb., amely a bűncselekménnyel vagy a tettes személyével bármilyen összefüggésbe hozható, előtte ismeretes legyen.

A nyomozás során megszerzett adatok az eredményes nyomozás lényeges előfeltételét képező helyes következtetések alapjául szolgálnak. A csendőrnek képesnek kell lennie arra, hogy az általa ismeretes körülményeknek vagy állapotoknak ismeretlen okára vagy oko-

zatára, a tettes személyére stb.-re nézve helyes és észszerű következtetést vonjon le, amely következtetés a további eljárás kiindulópontját vagy támaszát képezheti.

411. A nyomozásnak tervszerűen kell történnie. Tervszerűtlen, kapkodó nyomozás csak véletlen eredményekre vezethet. Ezért kívánatos, hogy a nyomozást végző csendőr, mielőtt elegendő adat áll rendelkezésére, a bűncselekmény egész lefolyását végig gondolja. Ha ebbe az elgondolásba az időközben kiderített adatok valamelyike nem illik bele, olyan újabb elgondolást kell keresnie, amelybe a már megállapított összes körülmények bele illeszkednek.

A csendőrnek a bűncselekmény elkövetési módjára vagy a tettes kilétére nézve indok nélkül vagy nem kellően átgondolt indokok alapján elhamarkodott véleményt alkotnia nem szabad. Különösen kerülendő hiba az, ha a csendőr másnak — pl. a sértettnek — ilyen véleményét bírálathoz nélkül elfogadja vagy, ha a nyomozás során csak arra törekszik, hogy saját véleményének támogatására adatokat szerezzen, vagy hogy az általa gyanúsított egyén bűnösségét mindenáron bebizonyítsa, mert mire ezen vélemények helyt nem álló volta kiderül, a helytelen irányban való nyomozás által okozott idővesztés a további nyomozást rendszerint igen megnehezíti. Ezért a nyomozást szükség esetében egyszerre több irányban és esetleg több gyanúsított ellen is lehet folytatni. Fontosabb esetekben ugyanannak a bűncselekménynek nyomozására egyszerre több járőrt is lehet vezényelni, ezeknek azonban különböző irányban — különböző gyanúsítottak ellen — közös irányítás mellett, de egymástól függetlenül kell nyomozniok.

A csendőrnek a nyomozás megtervezésében és tervének kivitelében igen leleményesnek kell lennie. Leleményesség alatt a nyomozónak azt a képességét értjük, hogy akár végső céljának — a bűncselekmény kiderítésének —, akár pedig ennek érdekében kitűzött közbeeső céljainak elérésére, mindig olyan — megengedett — közvetlen vagy közvetett módot és eljárást találjon, amely a csendőr szándékának elárulása nélkül biztosítja a kívánt cél elérését.

A leleményesség mellett a csendőrnek gyors felfogásra és elhatározásra is szüksége van, hogy a nyomozás alatt váratlanul felmerülő minden eseménynek, fordulatnak vagy körülménynek a nyomozás szempontjából való fontosságát azonnal felismerje, azt értékesíteni tudja és — ha kell — pillanatok alatt is rájöjjön arra, hogy az adott helyzetben mit kell tennie.

412. A gyanúsítottaknak és a tanuknak kikérdezésénél a csendőrnek nagyfokú emberismeretre van szüksége. A kikérdezett egyén képességeit, jellemtulajdonságait, hibáit, gyengéit, esetleg rejtett célját stb. már rövid kikérdezés után fel kell ismernie és ki kell használnia. A kellő emberismeret a kikérdezést igen megkönnyíti és a csendőrt a kikérdezettel szemben hamarosan fölényhez juttatja.

A gyanúsított, a tanuk vagy mások által előadott minden, még olyan jelentéktelen adatnak is, amely a nyomozás menetére befolyással lehet, vagy amelynek alapján a csendőr valamit tenni szándékozik és amelynek helytálló volta a csendőr előtt nem kétségtelen, alaposan járjon utána és azt csak akkor fogadja el valószínűnek, ha valósága kétséget kizáró módon bebizonyult. Valótlan adatoknak valókként elfogadása az egész nyomozást helytelen irányba terelheti.

413. Tapasztalati tény, hogy a bűncselekmény kiderítése az elkövetés utáni 1—2 napon belül a legkönnyebb, egyrészt, mert nyomai akkor még többnyire megvannak, másrészt, mert a történetekre a sértett és a tanuk még élénken emlékeznek s ennél fogva bemondásaikban kevésbé tévednek. Ezért a csendőrnek arra kell törekednie, hogy a bűncselekmény tudomásulvétele után a helyszínén lehetőleg azonnal megjelenjék, a nyomozást azonnal megkezdje, hogy már az első nyomozás sikerrel járjon. Minél több idő telik el a bűncselekmény elkövetésétől, annál több nehézséggel kell a csendőrnek a nyomozás során megküzdenie.

Ha azonban az első nyomozás alkalmával a bűncselekményt minden igyekezet mellett sem lehetett kideríteni, a nyomozást abbahagyni azután sem szabad és mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül is az örs minden tagjának mindent meg kell tennie, hogy a kiderí-

tetlenül maradt bűncselekmény kiderítették. Az eredménytelenség miatt elcsüggedni nem szabad, ellenkezően, az eredménytelenségnek a csendőr tetterejét kell fokoznia.

Ott, ahol a kiderítetlen bűncselekmények számaránya feltűnően sok, a hiba mindig a nyomozókban rejlik.

A csendőr ne elégedjék meg a gyanúsított beismerésével, hanem igyekezzék a beismerést bizonyítékokkal is alátámasztani.

Eltekintve attól, hogy a bizonyítékok feltárása a gyanúsítottat a legtöbb esetben amúgy is beismerésre bírja, a kellő bizonyítékok fennforgása mindig elegendő ahhoz, hogy a gyanúsított ellen — tagadása ellenére is — vád emeltessék. A gyanúsított pusztá beismerése bizonyítékok hiányában legtöbbször értéktelen, mert azt bármikor visszavonhatja és akkor ellene az eljárást meg kell szüntetni.

A bizonyítás során a csendőrnek elsősorban tárgyi bizonyítékok (bűnjelek) beszerzésére kell törekednie, mert ezek legtöbbször kétségbe nem vonható bizonyító erővel bírnak. A tárgyi bizonyítékok beszerzése mellett azonban nem szabad elhanyagolni mindazoknak a körülményeknek a megállapítását sem, amelyek észszerű következtetés alapján a gyanúsított bűnössége mellett bizonyítanak, mert az ilyen körülmények feltárása és ügyes csoportosítása a tárgyi bizonyítékok bizonyító erejét növeli vagy kiegészítheti. Tárgyi bizonyítékok hiányában, csupán a bizonyító körülmények összehasonlása alapján azonban a bíróság a gyanúsított bűnösségét, annak tagadásával szemben csak a legritkább esetben állapíthatja meg, mert mindig számolnia kell azzal, hogy az ilyen körülmények összehasonlásában a véletlennek sokszor igen nagy szerepe van.

414. Ha a gyanúsított a cselekményt beismeri, a fősúlyt a beismerésnek azokra a részleteire kell helyezni, amelyekről a gyanúsítottnak tudomása nem lehetne, ha a bűncselekményt nem ő követte volna el. Az ilyen részletek a gyanúsított beismerésének a későbbi eljárás során való visszavonását megnehezítik.

Ha annak gyanúja merül fel, hogy a gyanúsítottak

vagy a tanúk összebeszéltek, a kikérdezést a történeteknek olyan jelentéktelenebb részleteire is ki kell terjeszteni, amelyeknek az illetők emlékezetében okvetlenül meg kellett maradniok, de amelyeknek megbeszélése figyelmüket rendszerint el szokta kerülni.

Ha a gyanúsított tagad, de bűnösségére alapos gyanú van, a bizonyítékok beszerzését legelőször annak megállapításával kell kezdeni, hogy a gyanúsított a bűncselekmény elkövetése idejében hol tartózkodott. (Alibi.*)

Bizonyítékul csakis olyan adatok szolgálhatnak, melyekből a gyanúsított bűnössége perrendszerűen, tehát kétséget kizáró módon megállapítható. A csendőr egyéni véleménye vagy következtetése nem bizonyíték.

415. A nyomozó csendőr célja a való tények felderítése, ezt pedig csakis teljes pártatlansággal érheti el. Egyedüli feladatának tehát azt tekintse, hogy a való tényállást minden oldalról, ennél fogva a gyanúsított védelme érdekében is, az igazsághoz híven felderítse. A gyanúsított ártatlansága vagy bűnösségének enyhébb foka mellett szóló körülményeket épen olyan lelkiismeretes gondossággal kell kideríteni, mint a terhelő és súlyosbító körülményeket és bizonyítékokat.

416. A csendőrnek tudnia kell, hogy az általa nyomozott bűncselekmény a büntető- vagy más törvény mely szakaszába ütközik és hogy a tettes személye, a bűncselekmény tárgya vagy kísérő körülményei a vádemelés szempontjából mennyiben bírnak fontossággal.

A nyomozás során tehát azoknak az adatoknak megállapítására kell törekedni, amelyekre a kir. ügyészségnek a vád emelése céljából szüksége van. Meg kell állapítani ezért azt is, hogy az elkövetett bűncselekmény és annak kísérő körülményei kimerítik-e mindazokat a tényálladási elemeket, amelyeket a törvény szövege a kérdéses bűncselekmény minősítése szempontjából előír. A bűncselekménynek lényegtelen és a vádemelést nem befolyásoló részleteibe való szükségtelen behatolást kerülni kell, mert ez az áttekintést csak megnehezíti, a csendőrnek pedig fölösleges megterhelést okoz.

* Alibi (máshol) annak bizonyítása, hogy valamely személy vagy tárgy bizonyos időben hol volt.

Annak a csendőrnek a kiválasztására, akit nyomozással bíznak meg, különös súlyt kell helyezni. A bonyolultabb vagy nehezebben kideríthető eseteket mindig az őrsparancsnok nyomozza, ha pedig az őrsparancsnok ebben gátolva van, a nyomozással a legügyesebb és legjobb nyomozóképességgel rendelkező csendőrt bízta meg.

Különös ügyességgel teljesített vagy különösen nagy testi teljesítményt igényelt eredményes nyomozásokért a csendőrt megdicsézésre vagy jutalmazásra a szárnyparancsnok hozza javaslatba.

417. Minden közbiztonsági szolgálatot teljesítő csendőr a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. Részében előírt mintájú „Tevékenységi napló“-t vezet, melybe az általa nyomozott összes bűneseteket — tekintet nélkül arra, hogy azokat kiderítette-e vagy sem — bejegyzi. A tevékenységi napló helyes vezetéséért a csendőrön kívül az őrsparancsnok is felelős.

Kitüntetésre, megjutalmazásra vagy megdicsézésre vonatkozó javaslatokhoz a tevékenységi naplónak a csendőrségi ügyviteli szabályzat III. Részben előírt összesítését mindig csatolni kell.

67. §. Helyszíni szemle.*

418. A nyomozás rendszerint a helyszíni szemlével kezdődik.

A helyszíni szemle célja annak megállapítása, hogy a bűncselekményt hol, hogyan és minő körülmények között követték el, továbbá, hogy a bűncselekmény színhelyén és annak közelében talált nyomok és bűnjelek a nyomozás során való felhasználás céljából felfedeztessenek és biztosítottassanak. A helyszíni szemlét a legnagyobb alapossággal és aprólékossáig menő részletességgel kell megtartani, mert sokszor a legjelentéktelenebb nyomok vagy tárgyak is döntő befolyással lehetnek a nyomozás későbbi menetére és eredményére.

A helyszíni szemlét lehetőleg mindig két bizalmi

* A nyomozó járőr által megejtett helyszíni szemle nem azonos a Bűnvádi Perrendtartásban előírt bírói vagy szakértői szemlével és ezeket nem pótolhatja.

egyén jelenlétében kell megejteni. Fontosabb körülményekre a bizalmi egyének figyelmét külön is fel kell hívni.

419. A csendőr mindenekelőtt arra törekedjék, hogy a helyszínt, ameddig lehetséges, a talált állapotban változatlanul megőrizze. Ügyeljen tehát arra, hogy azon lehetőleg semmit se változtasson, továbbá, hogy sem ő, sem illetéktelen egyének, kíváncsiak és báméskodók a helyszínt össze ne tapossák. Ha gyanú merül fel arra, hogy a helyszínen a bűncselekménnyel össze nem függő később okozott nyomok vagy változtatások vannak, ezeket még a helyszíni szemle kezdete előtt meg kell állapítani, hogy azok később a csendőrt vagy a hatóságot félre ne vezessék.

Ha elkerülhetetlenül szükséges, hogy a csendőr a helyszínre rálépjen vagy egyes tárgyakat megmozgasson, valamint ha a talált nyomoknak vagy állapotnak változatlan meghagyása nem lehetséges, a helyszínt vázlat szerűen le kell rajzolni (l. a 12. mellékletet) vagy lefényképezni, a csendőr lábnyomát pedig megjelölni.

420. Lábnyomokat — amennyiben azok a nyomozás szempontjából értékesíthetőknek látszanak — arra alkalmas anyaggal le kell mintázni.

Ujjnyomatok felvételére a jelen utasítás 13. melléklete ad útmutatást.

Ha bírói szemle** várható, a helyszínen talált állapotot minden körülmények között változatlanul kell fenntartani. Különösen ügyelni kell arra, hogy a bűnjelül szolgáló s a gyanúsított ellen vagy mellett való bizonyításra alkalmasnak látszó tárgyak és nyomok teljes épségükben megmaradjanak.

421. Az esetleg rendelkezésre álló vagy az őrstől távbeszélőn elkért szolgálati ebet a helyszíni szemlénél szintén fel kell használni, azonban azt vezetőjén vagy ennek helyettesén kívül másnak vezetnie nem szabad. Helyszíni szemlét tartó vagy nyomozó járőr kérésére bármely őrs köteles a szolgálati ebét azonnal rendelkezésre bocsátani. Az eb szállítására ilyen esetben

** Gyilkosságoknál és emberöléseknél, halált okozó balesetknél, ha a talált hulla bűncselekmény elkövetésével hozható kapcsolatba, továbbá a gyűjtogatás súlyosabb eseteiben stb.

vasutat vagy előfogatot is igénybe lehet venni. Az eb felhasználására külön utasítás határozványai mértékadó.

422. Ha a helyszínen hullát találtak és hatósági kiszállás várható, a csendőr a helyszínt, illetőleg a községet csak akkor hagyhatja el, ha a helyszínre kiszállott hatósági személyek hivatalos ténykedésüket már befejezték, vagy ha támogatásukra más csendőrt rendelték ki vagy a kirendelt hatósági személyek a csendőr eltávozásához hozzájárultak.

Ha különös okok vagy körülmények a hullának vagy a bűnjелеknek a helyszínen hagyását lehetetlenné teszik (pl. vasúti vágányokon, égő házban, forgalmas útvonalon), vagy ha a helyszínen hagyás nem szükséges (pl. vízből fogták ki), a hullát, illetőleg a bűnjелеket a legközelebbi községbe úgy kell beszállítani, hogy azokon sérülések vagy változások ne keletkezessenek és gondoskodni kell arról, hogy a hatóság megérkezéséig változatlanul megőriztessenek.

423. Ha valamely halott kilétének és személyazonosságának megállapítása céljából a hulla megmozgatását, zsebeinek átkutatását stb. elkerülni nem lehet, ezt csak a hulla helyzetének és környezetének részletes megállapítása és lefényképezése, lerajzolása vagy leírása után szabad foganatosítani. A halál okát lehetően orvossal kell megállapíttatni.

Ha a csendőr hullát talál, erről az őrsparancsnokságnak távbeszélőn, távirattal vagy küldönc útján jelentést tesz, mivel azt csak a kir. ügyészség engedélyével szabad eltemetni. A jelentésben fel kell említeni a halál ismert vagy valószínű okát és azt, hogy az elhalt kiléte ismeretes-e.

68. §. Sértettek és tanuk kikérdezése.

424. A csendőr kérdezze ki a sértettet, továbbá tanuk gyanánt mindazokat, akiknek a bűncselekményről vagy a bűnvádi eljárásra fontos ténykörülményekről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van vagy akikről ezt fel lehet tételezni.

425. A helyszíni szemle megejtése után a csendőrnek első sorban azokat az egyéneket kell kipuhatolnia, akik a cselekmény szemtanúi voltak, vagy akik a helyszínen a bűncselekmény nyomait legelőször felfedezték.

Ki kell kérdezni továbbá mindazokat, akiknek kikérdezését az általuk bizonyítani kívánt körülmények megjelölése mellett a sértett vagy a gyanúsított kéri, feltéve, hogy az ilyen tanu kikérdezését a tényállás teljes és pártatlan felderítése érdekében maga a csendőr is szükségesnek látja.

Mindegyik sértettet és tanut külön-külön, két megbízható és érdektelen felnőtt bizalmi egyén jelenlétében kell kikérdezni. A csendőr a bizalmi egyéneket a kikérdezés megkezdése előtt figyelmeztesse, hogy mind arra, ami el fog hangzani, jól figyeljenek és azt maguknak jól jegyezzék meg, hogy a bíróság előtt is tanuskodhassanak arról, hogy a kikérdezettek a csendőrnek mit adtak elő. A sértettet és a feljelentőt bárhol ki lehet kérdezni. A tanukat a csendőr rendszerint lakásukon vagy munkahelyükön keresse fel. Ha ez nem lehetséges (pl. a csendőr őrizetében levő foglyok vagy a kikérdezendő tanuk nagy száma vagy egymástól igen távol eső lakása miatt), a tanukat a községi előljáróság által a község házára kell megidéztetni. Ha a tanu erre a hatósági idézésre meg nem jelenik, a csendőr az illető elővezetésére a községi előljáróságot kérje fel, amely elővezetéshez szükség esetében karhatalmi segítyt nyújthat.

426. Sértetteket, tanukat és gyanúsítottakat kizáróan felismerés és a személyazonosság megállapítása céljából szabad egymással szembesíteni. Kettőnél több egyént egyszerre nem szabad egymással szembesíteni. A tanuságtétel alól mentes hozzátartozók, még ha önként tanuskodtak is, a gyanúsítottal nem szembesíthetők, hacsak azt maga a gyanúsított nem kívánja.

Ha egy és ugyanarra a ténykörülményre vonatkozóan több tanu áll rendelkezésre, elég, ha a csendőr csak annyi tanut kérdez ki, ahányat a tényállás részletes és kétségtelen bizonyításához szükségesnek tart, a többiek pedig csak névszerint jelenti be.

427. A kikérdezés megkezdése előtt a csendőr a tanut hívja fel arra, hogy legjobb tudomása és lelki-

ismerete szerint a tiszta és teljes valóságot adja elő és hogy abból, amiről a bűncselekménnyel kapcsolatban tudomása van, semmit el ne hallgasson. Ezután kérdezze meg a tanutól nevét, születési évét, szülő- és lakóhelyét (pontos lakáscímét), családi állapotát, vallását, foglalkozását, a gyanúsítottához, valamint az ügyben egyébként érdekelttekhez való viszonyát és azt, hogy a bűncselekmény következtében nem szenvedett-e kárt vagy hátrányt.

Ezek után a tanut a bűncselekményre vonatkozóan részletesen kérdezze ki.

A tanuk előadását a csendőr mindig kellő óvatossággal, a tanu egyénisége, értelmi foka és szavahihetősége szerint értékelje.

Szükség esetében a tanuval a helyszínre vagy olyan helyre is el lehet menni, ahol a tanu a cselekmény elkövetésekor vagy elkövetése után tartózkodott, hogy ezáltal mind a tanu, mind a csendőr könnyebben tájékozódhassék, vagy hogy a csendőr a tanu szavahihetőségét ellenőrizhesse. Ha a kikérdezésnél valamely személy vagy tárgy azonosságát kell megállapítani, a tanut előbb ezeknek szóbeli leírására kell felhívni, a személyt vagy a tárgyat csak azután szabad neki megmutatni.

Ha a csendőr a felismerés megbízhatóságáról meggyőződést akar szerezni, akkor az illetőt, akit felismeretni szándékozik, lehetően több más egyénnel együtt kell a tanu elé állítania.

Ha a csendőr a kikérdezést tolmács útján fogantósította, a tolmács nevét, lakóhelyét és foglalkozását is fel kell jegyeznie.

428. Tanuk gyanánt nem szabad kikérdezni:

a) a lelkészt arra nézve, amit vele a gyónásban vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek;

b) a védőt arra nézve, amit a gyanúsított vele mint védőjével tudatott;

c) a közszolgálatban lévő vagy abból kilépett egyént, ha a tanuságtétellel megsértené a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességét és e kötelesség alól őt az illetékes feljebbvaló hatósága fel nem mentette.

429. A tanuzás kötelessége alól mentesek és ha tanuskodni nem óhajtanak, — a sértettet is beleértve —, nem lehet kikérdezni:

a) a gyanúsítottak fel- vagy lemenő ágbeli rokonát vagy sógorát, unokatestvérét vagy ennél közelebbi oldal-rokonát, házastársát vagy jegyesét, házastársának testvérét, testvéreinek házastársát, örökbefogadó vagy nevelő szülőjét, örökbefogadott vagy nevelt gyermekét, gyámját, gondnokát, gyámoltját vagy gondnokoltját, még pedig a házastársi vagy sógorsági viszonyban lévők tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még az a házasság, amelyen ez a viszony alapszik;

b) az ügyvédet, a közjegyzőt, az orvost, a sebészt, a gyógyszerészt, a szülésznőt és segédeiket arra nézve, amit valaki a hivatásukkal járó bizalomnál fogva titoktartás kötelességével bizott rájuk, hacsak a megbízó őket a titoktartás alól fel nem mentette.

Az a) és b) pontban felsorolt egyéneket kikérdezésük előtt, vagy amikor a kérdéses viszony kiderül, figyelmeztetni kell, hogy tanuskodni nem kötelesek. E figyelmeztetés megtörténtét és a tanuságtétel megtagadására jogosult egyénnek arra adott feleletét a jelentésben (tényvázlatban) fel kell tüntetni.

Ha a tanu több gyanúsított közül csak egyhez vagy egyesekhez áll az a) pont alatt megjelölt viszonyban, a tanuságtételt a többi gyanúsítottra nézve csak akkor tagadhatja meg, ha tanuságtétele el nem különíthető. A tanuságtétel megtagadására jogosult tanu a kikérdezés folyamán is kijelentheti, hogy nem kíván felelni.

430. Ha más, tanuskodni köteles tanu tagadja meg a tanuságtételt, a csendőr ezt sem kényszerítheti arra, hogy tanuskodjék.

69. §. Gyanúsítottak kikérdezése.

431. Gyanúsítottként csak azt kell kikérdezni, aki ellen már határozott és megállapított adatokkal támogott gyanú merült fel. Azt, aki ellen még csak pusztá feltevés szól, egyelőre tanuként kell kikérdezni.

Minden gyanúsítottat külön-külön és minden esetben két érdektelen és megbízható felnőtt egyén, mint

bizalmi egyén jelenlétében kell kikérdezni. A bizalmi egyének előzetes figyelmeztetésére a 425. pontban foglaltak irányadók.

Ha kivételes körülmények miatt a gyanúsított kikérdezésénél bizalmi egyének jelen nem lehettek vagy ha bármi oknál fogva csak egy volt alkalmazható, ezt a körülményt a hatóságnak tett jelentésben vagy a tényvázlatban — az ok megjelölése mellett — fel kell említeni.

A gyanúsítottat lehetően a községházán kell kikérdezni. Ha azonban a gyanúsított a községházára menni vonakodik, akkor a 425. pont 3. bekezdésében foglaltak szerint kell vele szemben eljárni.

432. A gyanúsított kikérdezésének célja nem az, hogy a csendőr őt mindenképen beismerésre bírja, hanem az, hogy a csendőr a felmerült gyanúok alaposága vagy alaptalansága felől tájékozást szerezzen és a gyanúsítottnak alkalmat adjon arra, hogy a terhére rótt bűncselekménnyel szemben védehnét is előadhassa.

A gyanúsított a feltett kérdésekre nem köteles válaszolni, tehát a válaszadásnak vagy beismerésnek kieszakozása végett nem szabad sem ígéretet, biztatást, ímítást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, sem pedig a gyanúsítottat éjjeli kihallgatással vagy más módon célzatosan kifárasztani.

Ennek a tilalomnak áthágása felelősségrevonással jár. Ha a csendőr vallomás vagy beismerés kicsikarása céljából fenyegetést, tetteleges bántalmazást vagy más erőszakot használt, hivatalos vagy szolgálati hatalommal való visszaélés büntette miatt bűnvádi eljárás alá kerül.

433. Ha a gyanúsított kijelenti, hogy nem kíván nyilatkozni, kikérdezését abba kell hagyni, de figyelmeztetni kell arra, hogy ez a magatartása az eljárás folytatását egyáltalában nem akadályozza és hogy saját érdekében cselekszik, ha a kérdésekre feleletet ad, mert különben a védelem eszközeitől fosztja meg magát.

Ugyanígy kell eljárni, ha a gyanúsított magát siketnémának, tompa elméjűnek vagy elmebetegnek színleli.

Ha a kikérdezés folyamán az a gyanú merül fel, hogy a gyanúsított a beszámíthatóságot kizáró vagy kor-

látozó elmezavarban vagy öntudatlanságban szenved, az őt terhelő cselekmény ügyében csak annyira kell a nyomozást lefolytatni, hogy megállapítást nyerjen, hogy a bűncselekményt kizáróan ő követte-e el és hogy ezért rajta kívül mást büntetőjogi felelősség nem terhel-e. Ilyen esetben a továbbiakra az illetékes hatóság elhatározását kell kikérni és a szerint kell eljárni.

A csendőrnek azért, hogy valakivel szemben bizonyítékot szerezzen, nem szabad az illetőt az általa elkövetni szándékolt büntetendő cselekmény elkövetésére, folytatására vagy befejezésére rábírnai vagy csábítani.

434. A kikérdezés kezdetén a gyanúsítottól meg kell kérdezni nevét (ál-, gúny- és megkülönböztető nevét is), születési évét, vallását, szülőhelyét, állandó tartózkodási helyét (pontos lakáscímmel), illetőségi helyét, foglalkozását, családi állapotát, gyermekeinek számát, vagyoni és katonai szolgálati viszonyait, továbbá azt, hogy volt-e már büntetve, ha igen, melyik bíróság vagy más hatóság által, hol, mikor, miért és milyen büntetéssel. Ha a gyanúsított által előadott adatok valóságához kétség fér, vagy egyéb okból szükségesnek mutatkozik, a gyanúsított személyi viszonyait más módon is nyomozás tárgyává lehet tenni.

435. A kikérdezés folyamán okvetlenül meg kell engedni a gyanúsítottnak, hogy mindazt, amit a terhére rótt bűncselekménnyel kapcsolatban előadni akar, egyfolytában és részletesen előadhassa.

A gyanúsítotthoz kérdéseket csak azután kell intézni, miután előadnivalóját összefüggően elmondta. A kérdéseket akképen kell hozzá intézni, hogy előadásának hézagai pótolva, ellentmondásai megvilágítva legyenek és hogy minden ellene fennforgó és az eljárás céljának veszélyeztetése nélkül közölhető terhelő adatról tudomást szerezzen, azokról nyilatkozhat és azokkal szemben védekezhessék.

Ha a gyanúsított olyan adatokra hivatkozik, amelyek — szerinte — ártatlanságának megállapítására alkalmasak lehetnek, a nyomozást ezekre is ki kell terjeszteni, ha csak a halogatás célzata nem nyilvánvaló.

Ha a csendőr olyan gyanúsítottat kérdez ki, akiről rosvott előélete vagy gyanús volta miatt alaposan felte-

hető, hogy az éppen nyomozás tárgyát képező bűncselekményen kívül még más, eddig törvényesen meg nem tolt bűncselekményt is követett el, igyekezzék az illetőnek minden bűncselekményét kinyomozni.

70. §. Házkutatás.

436. A házkutatás célja valamely büntetendő cselekmény tettesének vagy részesének kézrekerítése, a büntetendő cselekménnyel összefüggő bizonyíték vagy bizonyítékul szolgáló tárgy (bűnjel) megtalálása és biztosítása.

A csendőr házkutatást rendszerint csak az illetékes bíróság vagy hatóság felhívása alapján teljesít. Házkutatás elrendelésére a vizsgálóbíró vagy kiküldött bíró jogosult, ha azonban a késelem veszéllyel jár, azt a járásbíró vagy a rendőri hatóság (főszolgabíró, rendőrkapitány, községi előljáróság) is elrendelheti.

437. Az illetékes bíróság vagy hatóság felhívása nélkül, saját kezdeményezésből, a csendőr házkutatást csak akkor tarthat:

a) ha büntetlen vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétségen történt tettenkapás* esetében attól lehet tartani, hogy a tettes a bíróság vagy hatóság intézkedéséig megszökik vagy a keresett tárgynak nyoma vész;

b) ha a megszökött fogoly kézrekerítése végett szükséges;

c) ha segélykiáltásra jelent meg;

d) ha a házzal vagy helyiséggel rendelkező kívánja, de az utóbbi esetben csak azokban a helyiségekben teljesíthet házkutatást, amelyek kizáróan a behívó rendelkezése alatt állanak és csakis azokkal szemben, akik a behívónak családjához és háztartásához tartoznak vagy akiket a lakással rendelkező akkor és ott a lakásban elkövetett büntetendő cselekménnyel vádol;

e) ha a házzal vagy helyiséggel rendelkező rendőri

* Tettenkapás esete a Bp. 142. §-a értelmében a nyomozás folyamán is előállhat és pedig akkor, ha a bűncselekmény helyszínéről a tettes kézrekerítésére elindult járőr mint szemtanú vagy szemtanúk által figyelmeztetve, a tettest vagy részesét a bűncselekmény elkövetése után azonnal özöbe vette.

felügyelet alatt áll vagy a csendőrség előtt mint szokásos büntettes ismeretes;

f) ha valakinek elfogását (elővezetését) vagy valamely tárgy őrizet alá vételét rendelték el és az illető személy vagy tárgy kiadását a házzal vagy helyiséggel rendelkező egyén megtagadja, ebben az esetben azonban a csendőr házkutatást csak ott tarthat, ahol ezeket megtalálhatja és a kutatásnak csak a keresett személy vagy tárgy megtalálására szabad irányulnia;

g) végül a koresmákat, csárdákat, kéjházakat és azokat a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyiségeket, amelyekben tiltott szerencsejátékot üznek vagy amelyek büntettesek rendszerinti rejtekhelyeül szolgálnak, még akkor is átkutathatja, ha ott csak kihágást követtek el.

Az itt felsorolt esetekben:

1. a büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség alapos gyanújával terhelt egyénnek házát, lakását, valamint az általa bírt, illetőleg használt más helyiségeket és az ezekben talált tárgyakat is átkutathatja, ha alaposan vélelmezhető, hogy a kutatás a tettes vagy részes kézrekerítésére vagy bizonyíték felfedezésére vezet;

2. másoknak házát, lakását vagy egyéb helyiségeit szintén átkutathatja, ha a büntettet vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétséget az ezek által bírt helyiségekben követték el, ha a gyanúsított üldözés közben oda menekült, vagy ott fogták el, avagy, ha igen nyomatékos tények valószínűvé teszik, hogy ott a tettes vagy részes, avagy a bizonyítékul szolgálható tárgy megtalálható.

Ha a csendőr a házkutatást a fentebb felsorolt esetekben kívül szükségesnek tartja, valamint a fentebb felsorolt esetekben is, ha a házkutatást nem tartja halaszthatatlanul sürgősnek, a legrövidebb úton tegyen jelentést a házkutatás elrendelésére jogosított bíróságnak vagy más hatóságnak (értesítse a községi előljáróságot) és ha szükséges, egyidejűen gondoskodjék arról is, hogy a hatóság intézkedéséig a házkutatás alá veendő helyiségekből senki meg ne szökhessék és onnan tárgyakat senki el ne vihessen.

438. Ha a házkutatást valamely hatóság vagy közhivatal helyiségében kell megtartani, erről a hatóság vagy hivatal főnökét, illetőleg ennek helyettesét lehetőleg előzetesen értesíteni kell, a kutatást pedig a hivatali főnöknek vagy az általa megbízott vagy a hivatalhoz tartozó más egyénnek jelenlétében kell megejteni; ilyen megbízott kirendelésének megtagadása azonban a házkutatás akadálya nem lehet.

Közhivatali helyiségben a házkutatást csak olyan időben lehet megejteni, amikor ez a hivatal működését nem hátráltatja, kivéve, ha a késedelemből származható veszély miatt a házkutatást azonnal meg kell tartani.

Ezt az eljárást a vonaton vagy hajón levő közhivatali helyiségek átkutatása esetében is értelemszerűen alkalmazni kell.

71. §. Személymotozás.

439. A csendőr személymotozást rendszerint csak az illetékes bíróság vagy hatóság felhívására teljesít. Személymotozás elrendelésére ugyanazok a bíróságok és hatóságok illetékesek, amelyek házkutatás elrendelésére jogosultak.

A személymotozás elrendelésére jogosított hatóság határozata nélkül a csendőr csak az elővezetett vagy elfogott egyénen lévő vagy annak közvetlen birlalatában lévő ruhákat és egyéb tárgyakat vizsgálhatja át. (l. a 318. pontot.)

A fent megjelölt egyének hozzátartozóinak ruháit és egyéb tárgyait csak akkor szabad átvizsgálni, ha őket részesség, orgazdaság vagy bűnpártolás nyomatékos gyanúja terheli.

72. §. Házkutatásnál és személymotozásnál szem előtt tartandó szabályok.

440. A házkutatást és a személymotozást mindig két érdektelen és megbízható polgári személy — mint bizalmi egyén — jelenlétében kell fogatosítani.

Házkutatást és személymotozást megejteni csak akkor szabad, ha a keresett egyén vagy tárgy előadására

vonatkozó felszólítás eredménytelen maradt. Az előzetes felszólítást mellőzni lehet, ha az illető a csendőrség előtt szokásos büntettesként ismeretes, ha a késedelem veszéllyel jár, vagy ha nyilvános, illetőleg a közönség számára nyitva álló helyiséget kell átkutatni. A házkutatásnál minden feltűnést, az érdekeltnék nem okvetlenül szükséges megterhelését vagy háborgatását kerülni, a nyomozás tárgyával összefüggésben nem álló magán- vagy családi titkait kimélni kell.

Ha a csendőr a házkutatást vagy személymotozást felhívás folytán tartja meg, a bíróság (hatóság) határozatát az előtt, akinél azt fogatosítja, kihirdetni köteles.

441. A házkutatást vagy személymotozást a járőrvezető vezeti. Ha elegendő járőrtársa nincs, megbízható polgári egyének segítségét is igénybe veheti. Közönséges munkák végzésére (ásás, kútszivattyúzás stb.) a községi előljáróság útján munkásokat és napszámosokat is felfogadhat.

Ha több helyiséget kell átkutatni, akkor azokat, amelyekre csak később kerülhet sor, a házkutatás tartamára lezárni, illetőleg őrizni kell.

Nőknek és a rajtuk lévő ruházatnak átvizsgálását megbízható és a csendőr által a tennivalókra kioktatott nők végezzék. Ilyenkor bizalmi egyének gyanánt is csak nők lehetnek jelen, de a csendőr tartózkodjék ama helyiség közvetlen közelében, ahol a motozás folyik.

442. A házkutatást a házzal vagy helyiséggel rendelkezőnek vagy megbízottjának jelenlétében kell fogatosítani. Ha az, aki ellen a házkutatást végre kell hajtani, távol van és megbízottja sincs jelen, teljeskorú családtagjai vagy szomszédai közül kell valakit az érdekelt képviselőjére meghívni. Ez utóbbi ugyanazokat a jogokat gyakorolhatja, mint az, aki ellen házkutatást fogatosítanak.

Zárt helyiséget vagy zárókészüléket feltöretni vagy zárat felnyitni csak akkor szabad, ha sem a velük rendelkező, sem az ő megbízottja nincs jelen vagy ha ezek a felnyitást megtagadták. A felnyitásra lehetőleg szakértő mesterembereket kell alkalmazni. Ha a feltörés vagy felnyitás a tulajdonosnak vagy megbízottjának tá-

volléte miatt történt, a helyiséget vagy tárgyat a kutatás megtörténte után ismét le kell zárni.

443. A saját kezdeményezésből megtartott házkutatás bármely időben megkezdhető és végezhető. Elrendelt házkutatás rendszerint csak 6 órától 21 óráig tartható, de a megkezdett házkutatást 21 óra után is folytatni lehet.

73. §. Tárgyak őrizetbe vétele és azokkal való eljárás.

444. Azoknak a tárgyaknak a lefoglalását, amelyeket a büntető törvények szerint el kell kobozni vagy amelyeket a bünvádi eljáráshoz bizonyításra lehet felhasználni, a bíróság vagy a rendőri hatóság rendeli el.

A bíróság határozata vagy a rendőri hatóság felhívása nélkül a csendőr csak olyan bűnjелеket vagy a bűncselekménnyel összefüggésben álló tárgyakat vehet — azoknak a hatóság által való lefoglalhatása végett — őrizetbe:

a) amelyeket a bűncselekmény színhelyén, a terhelt-nél vagy a bűnrészesnél talált;

b) amelyek senkinek sincsenek birtokában vagy birlalatában;

c) amelyeket, mint bűnjелеket vagy nyomravezető tárgyakat mások a csendőrségnek önként átadtak;

d) amelyeknek birtoklása, használata vagy terjesztése tilos.

Ha a csendőr a házkutatásnál vagy személymotoszásnál az eljárás alapjául szolgáló bűncselekménnyel összefüggésben nem lévő olyan tárgyakat talált, amelyek valamely hivatalból üldözendő más büntetendő cselekmény fennforgására mutatnak, ezeket is őrizetbe venni köteles.

A csendőrnek törekednie kell arra, hogy kivétel nélkül minden bűnjelt megszerezzen, mert ennek a sérített kártalanítása szempontjából is jelentősége lehet.

445. Bűnjелеk rendszerint azok a tárgyak:

a) amelyekkel bűncselekményt követtek el;

b) amelyek bűncselekmény folytán jöttek létre;

c) amelyek bűncselekmény tárgyát képezték;

d) amelyek lényegileg vagy tartalmilag bűncselekménnyel állanak kapcsolatban;

e) amelyeket a tettes a bűncselekmény színhelyén visszahagyott;

f) amelyeket a tettes a bűncselekmény színhelyéről elvitt;

g) amelyeken olyan nyomok vagy elváltozások vannak, hogy azokból a tettes személyére vagy a bűncselekmény elkövetési módjára lehet következtetni.

446. Az őrizetbe vett tárgyakat az esetre vonatkozó jelentéssel vagy tényvázlattal együtt rendszerint az illetékes bírósághoz (hatósághoz) kell beszolgáltatni. Olyan tárgyakat azonban, amelyeknek azonnali elszállítása nehézségekbe ütközik, az őrizetbevétel helye szerint illetékes községi előljáróságnak, városokban az állami rendőrségi hatóságnak kell megőrzés végett részletes átvételi elismervény ellenében átadni. Ugyanide kell átadni a talált tárgyakat is. Romlandó és olyan bűnjелеket, amelyeknek fenntartása költséggel jár (pl. élő állatok), községekben a községi előljáróságnak, városokban az állami rendőrségi hatóság által megjelölendő helyen kell átadni.

Őrizetbe vett tárgyakat csendőrlaktanyában vagy csendőregyének lakásán megőrizni nem szabad.

Azokat a közszolgálati célokat szolgáló tárgyakat, amelyek nélkül a közszolgálatot ellátni nem lehet, az illető polgári vagy katonai hatóság őrizetében kell hagyni.

447. Azt a tárgyat, amelynek őrizetbevételére a csendőr jogosítva vagy kötelezve van, felszólítására mindenki köteles kiadni. Ha a birtokos vagy birlaló a kiszolgáltatást megtagadja és ha a csendőrnek önálló házkutatási joga nincs, továbbá, ha az őrizetbe veendő tárgyat házkutatás útján sem lehet megszerezni, az illetőt annak kiszolgáltatására való kényszerítés végett a kir. járásbíróságnak, illetőleg a vizsgálóbírónak fel kell jelenteni.

448. Ha a csendőr tárgyakat vesz őrizetbe, erről mind az érdekelt, mind a maga részére külön-külön jegyzéket kell készítenie s ezt a mellett, hogy maga és járőrtársa is aláírja, mindazokkal az egyénekkel alá kell

iratnia, akik a bűnjel megjelölésére szolgáló papirszeletet aláírták.

A jegyzékben (14. melléklet) az őrizetbe vett tárgyakat egyenként és olyan részletesen kell leírni, hogy azonosságuk iránt kétség fel ne merülhessen. A jegyzéken az őrizetbe vett tárgy tulajdonosát is fel kell tüntetni. A jegyzék második példányát az érdekeltnek, ha ilyen nincs (ismeretlen származású bűnjelek, talált tárgyak), annak a hatóságnak kell átadni, amelyik a jegyzékben foglalt tárgyakat átvette.

A jegyzéket lehetően tintával kell kiállítani, ha azonban tinta nem áll rendelkezésre, azt jól olvasható tintairónnal is ki lehet tölteni. A jegyzék szövegében olvashatatlanul törölni semmit sem szabad, esetleges hibákat úgy kell áthúzni, hogy olvashatók maradjanak.

A tulajdonost vagy birlalót a jegyzék aláírására kényszeríteni nem szabad.

Ha az őrizetbe vett tárgyak tulajdonosa vagy birlalója a jegyzék aláírását megtagadja, a járőrvezető ezt a körülményt a jegyzékre vezesse rá és ezt a bejegyzést a bizalmi egyénekkkel is irassa alá.

449. Az őrizetbe vett tárgyakat, amennyire terjedelmük vagy minőségük megengedi, borítékba kell tenni vagy be kell csomagolni.

Minden őrizetbe vett bűnjelre zsineggel egy 12×8 cm nagyságú kéregpapirlapot kell erősíteni; a zsineg végeit egy az alábbi mintának megfelelő szöveggel ellátott papirszelettel (címkével) a kéregpapirlapra rá kell ragasztani, hogy a bűnjel kicserélhető ne legyen. A járőr címkéit az őrsparancsnok az őrs bélyegzőjével előzetesen lebélyegzi. A jegyzék folyószámát az egyes címkékre is fel kell írni.

A bűnjelt mindig lehetően abban az állapotában kell beszolgáltatni, amelyben azt a csendőr őrizetbe vette. Ha a bűnjelen a bizonyítás szempontjából fontos nyomok vannak, azt akként kell becsomagolni, hogy a nyomok meg ne semmisüljenek, illetőleg meg ne változzanak.

Pénzt és értéktárgyakat külön jegyzékbe kell foglalni és a gyanúsítottat átvevő hatóságnak kell átadni, esetleg a pénzt pénzes levélben elküldeni.

Címke minta:

<u>Bűnjel!</u>	
Jegyzék folyószáma:	
<u>1 drb kapa.</u>	
Őrizetbe vette a pilisvörösvári őrs 12. rendes járőre, Kiss Péter és társai ügyében Nagy János pilisszántói lakostól.	
Pilisszántó, 1927. július 7.	
Nagy János	Farkas Mihály 1. törzsőrm. Sifter Ferenc csendőr.
Előttünk:	
Hosszu Péter	
Lábos János	
bizalmi egyének.	

450. Méregnek vagy az egészségre ártalmas tartalmú tárgyaknak vagy anyagoknak tartályát le kell pecsételni és a tartály burkolatán annak veszélyes tartalmát szembetűnően fel kell tüntetni. Nagyobb mennyiségű ilyen anyagból vagy hamisítványokból elég üvegben mintát beszolgáltatni, a többit lepecsételve a községi előljáróság őrizetére kell bízni.

Ha a csendőr élelmiszerhamisítás gyanúja esetében mintát vesz, akkor azt egy edénybe vagy üvegbe teszi, amit zsineggel átköt. A zsineg végeit akként foglalja és erősíti (ragasztja) a címkébe, hogy annak megsértése nélkül a mintához ne lehessen férni. A mintát megvizsgálás végett az illetékes vegykísérleti állomáshoz, a feljelentést pedig az illetékes közigazgatási (állami rendőrségi) hatóságnak küldi be. Minden egyes mintáról külön mintavételi jelentést és külön kísézőjegyzéket kell kiállítani. (22 és 22/a. melléklet.) A minták lezárására alkalmazott címkén, a jegyzék folyószáma helyett a vonatkozó iktató (iratesomó) számot kell feljegyezni. Ha a csendőr ugyanattól a

tulajdonostól és ugyanabból az élelmiszerből (termékből) egyszerre több mintát vesz, — aminek akkor lehet helye, ha az különböző minőségű vagy különböző helyekről származik — azokat egy mintavételi jelentésben illetőleg kísérőjegyzékben is tárgyalhatja, az egyes mintákat azonban azok címkéin római számokkal kell megjelölni s ezt a körülményt „A minta darabszáma“ rovat alatt úgy a mintavételi jelentésben, mint a kísérő jegyzékben fel kell említeni.

Robbanó anyagokat vagy robbanó lövedékeket a találás helyén kell hagyni és biztosítani kell, hogy érintetlenül maradjanak. Ilyen anyagok és lövedékek találásáról a közigazgatási (állami rendőrségi) hatóságoknak, ha pedig katonai eredetűek, a legközelebbi honvéd állomásparancsnokságnak jelentést kell tenni.

Lőfegyvert rendszerint nem szabad töltött állapotban beszolgáltatni, hanem azt lehetően a töltény kivétele által ki kell üríteni és ennek megtörténtét az illetékes hatóságnak teendő jelentésben fel kell említeni.

Ha a fegyvert kiüríteni nem lehet (pl. a töltény be-rozsdásodása, beszorulása stb. miatt), akkor azt csendőr egyén által és mindig közvetlenül az illetékes bírósághoz vagy hatósághoz kell beszolgáltatni. Ilyen esetekben a fegyveren annak töltött állapotát feltűnően meg kell jelölni.

Bűnjelt képező fegyvert kilőni vagy azzal lőni nem szabad.

Elültöltő fegyvernél a gyutacsot le kell venni, helyére vattát vagy vásznat tenni és a kakast le kell kötözni. Závárzatos fegyvernél a fegyvert az elsülés ellen a závarzat kivétele biztosítja.

451. Őrizetbe vett tárgyak átvételét az átvevő bíróság, hatóság vagy községi előljáróság a jegyzéken mindig elismerni köteles.

Ha az őrizetbe vett tárgyakat postán kell továbbítani, azokat mindig az őrsparancsnokból és két csendőrből álló bizottság csomagolja be. Az őrsparancsnok jegyzéket és ellenjegyzéket készít s ezeket a bizottság tagjaival is aláírhatja, majd az ő jelenlétükben az ellen-

jegyzéket a tárgyakkal együtt becsomagolja s postára adhatja. A jegyzéket a postai feladóvevénnyel együtt a feljelentés fogalmazványánál kell megőrizni.

74. §. Iratokkal, nyomtatványokkal, táviratokkal és levelekkel való eljárás.

452. Iratokat, nyomtatványokat, táviratokat és leveleket a csendőrnek csak házkutatás és személymotozás alkalmával és csak a 318. pontban felsorolt esetekben szabad őrizetbe vennie. Ezekben az esetekben kívül ilyen tárgyakat a csendőr nem vehet őrizetbe, hanem e célból a kir. ügyészséghez fordul, kivéve a tiltott kivándorlási nyomtatványokat,* amelyeknek az őrizetbevételét rendszerint a közigazgatási hatóság rendeli el.

A csendőr másnak szóló zárt levelet, táviratot vagy egyéb postai küldeményt bármi úton és bármilyen célból jussanak is azok kezébe, sohasem bonthat fel.

Ha a csendőr házkutatás vagy személymotozás alkalmával iratokat talál, ezek birtokosát vagy megbízottját kérdezze meg, hogy azok átolvasásába beleegyeznek-e. Ha az átolvasás ellen nem tiltakoznak, a csendőr az iratokat átolvashatja; ha tiltakoznak, az iratokat átolvasás nélkül tegye borítékba és a borítékot mind a saját, mind az érdekelt egyén, illetőleg a községi előljáróság pecsétjével zárja le.

Ha másnak iratai akár házkutatás, akár személymotozás alkalmával, akár más alkalommal a csendőr birtokába kerültek és azokat elolvasta, személyesen felelős azért, hogy az iratok tartalmáról az erre törvény szerint jogosítottakon kívül senki tudomást ne szerezzen.

453. Ha a csendőr olyan nyomtatvány vagy képes ábrázolat terjesztését vagy nyilvános helyen való kiállítását észleli, amely hivatalból üldözendő büntetendő cselekményt (izgatás, szemérem elleni vétség stb.) tartalmaz, ezekből a törvény által megengedett módon (vétél, elkérés útján stb.) legalább egy példányt szerezzen meg és azt az őrsparancsnokság útján a kir. ügyészségnek terjessze be. Ha a nyomtatványt vagy

* L. a kivándorlásról szóló 1909. évi II. t.-c. 50. §-át.

képes ábrázolatot megszerezni nem tudja, akkor észleleteiről a kir. ügyészségnek távbeszélőn vagy távirattal tegyen jelentést.

Ha valamely nyomtatványon a nyomdatulajdonos neve, illetőleg a nyomda cégjelzése feltüntetve nincs, vagy ha azon a nyomdatulajdonos álnevet használt, a nyomtatvány egy példányát még akkor is meg kell szerezni és a kir. ügyészséghez beterjeszteni, ha az büntetendő cselekményt nem tartalmaz.

454. Ha a csendőr arról értesül, hogy valamely posta- vagy táviróhivatalban, vagy egyéb szállító és fuvarozó intézetnél olyan levelek, táviratok vagy egyéb küldemények vannak továbbítás végett, amelyeknek tartalma büntetendő cselekmény, vagy amelyeknek megszerzése a nyomozás érdekében áll, köteles haladéktalanul — a legrövidebb úton — a kir. ügyészségnek vagy a kir. járásbíróságnak jelentést tenni. Ilyen lefoglalást a rendőri hatóság nem rendelhet el és a csendőrség felhívásra sem foganatosíthat.

Polgári vagy katonai hatóság őrizetében lévő azokat a közszolgálati iratokat, amelyek közszolgálati titkot képeznek vagy amelyek nélkül a közszolgálatot ellátni nem lehet, amennyiben a bűnvádi eljárásban bizonyításra fel lehet használni, a csendőr foglalja jegyzékbe, de hagyja meg az illető polgári vagy katonai hatóság őrizetében.

A gyanúsított és hozzátartozói, valamint az utóbbiak közt váltott leveleket és egyéb írásbeli közleményeket a hozzátartozóktól beleegyezésük nélkül csak abban az esetben lehet őrizetbe venni, ha ezeket a részesség, az orgazdaság vagy a bűnpártolás nyomatékos gyanúja terheli.

A gyanúsított és védője közt váltott leveleket és egyéb írásbeli közleményeket pedig csak akkor lehet őrizetbe venni, ha a védő ellen részesség, orgazdaság vagy bűnpártolás miatt vizsgálat van elrendelve, még akkor is, ha a védő a gyanúsítottat már nem képviseli. Nem vonatkozik ez a tilalom a 390. pont utolsó bekezdésében említett olyan csempészett levelekre, amelyeket a csendőr nem olvasott el.

75. §. Ismeretlen vagy szökésben levő gyanúsítottal való eljárás.

455. A büntetendő cselekményt akkor is nyomozás tárgyává kell tenni, ha a tettes, illetőleg részes ismeretlen, távol van, vagy megszökött.

Ha valamely büntett elkövetésével nyomatékosan gyanúsított egyén megszökött, vagy ha a tettes ismeretlen ugyan, de a bűnjelek ismeretesek, a csendőr köteles a helyszínről az örsparancsnokságnak távirattal, távbeszélőn vagy küldőnc útján azonnal jelentést tenni és mindazokat az örsöket és állami rendőrségi hatóságokat, amelyekről fel lehet tenni, hogy a tettes feléjük menekült vagy a bűnjeleket arra felé vitték, távirattal vagy távbeszélőn értesíteni.

Ez az értesítés, illetőleg jelentés a bűncselekmény helyét, idejét, nemét, a bűnjelek részletes leírását és ha lehet, a tettes személyleírását, valamint annak a megjelölését tartalmazza, hogy a tettes gyanúhatóan melyik irányba menekült.

A megkeresett örsök kötelesek a tettes vagy a bűnjelek kézrekerítése végett, a megkeresésben megjelölt vagy az általuk helyesnek vélt összes irányokba, azonnal járőröket vezényelni.

Ha a tettes elfogására kilátás van, akkor a csendőr köteles őt azonnal üldözőbe venni. Ilyen üldözésekre a kincstár költségén vasutat vagy más szállító eszközt is igénybe szabad venni.

456. Üldözés közben az országhatárt átlépni nem szabad. A csendőrség azonban ilyenkor fel van jogosítva arra, hogyha a tettes nem politikai vagy katonai bűncselekményt követett el, a menekülésének irányába eső külföldi nyomozó hatóságokat feltartóztatása és elfogása végett közvetlenül megkereshesse.

Ha az elmenekült tettes elfogása nem sürgős, vagyis ha az időveszteség a nyomozás sikerét nem kockáztatja, a tettes hollétéről a kir. ügyészségnek jelentést kell tenni, amely a kiadatás iránt a szükséges további lépéseket megteszi.

Ha az örsre valakinek elfogása vagy valamely halasztást nem tűrő nyomozási cselekmény végrehajtása

véggett valamely külföldi hatóságtól elfogató parancs (nyomozó levél) vagy megkeresés érkezik, az őr annak megfelelni köteles. Az elfogott egyént ilyenkor az elfogató parancsal (nyomozó levéllel) együtt a legközelebbi kir. ügyészségnek adja át, a véghezvitt nyomozási cselekmény eredményéről pedig a megkeresés csatolása mellett ugyanoda tesz jelentést. Ha azonban a külföldi elfogató parancs (nyomozólevél) vagy megkeresés politikai vagy katonai bűncselekmény vagy ezzel kapcsolatos cselekmény miatt kéri az őr közreműködését, azt minden további eljárás nélkül a legközelebbi kir. ügyészségnek kell betérjeszteni.

Nem lehet politikai bűncselekménynek, sem ilyen-nel kapcsolatos cselekménynek tekinteni az Államfő személye vagy családjának tagjai ellen elkövetett merényletet, ha ez a merénylet az emberölésnek, gyilkosságnak vagy mérgezésnek, avagy valamelyikük kísérlétének vagy a részességnek tényálladékát foglalja magában.

457. Ha az őrök és a szakaszparancsnokok valamely nyomozásnak az egész országra való kiterjesztését, illetőleg a szökésben levő gyanúsított országos körözését vélik szükségesnek, ennek elrendelése véggett azonnal, tehát még a nyomozás befejezése előtt, az illetékes kir. ügyészséghez, illetőleg a kir. járásbíróhoz fordulnak a szükséges intézkedések megtétele véggett. Ezeknek a kérelmeknek tartalmazniok kell azokat az adatokat, amelyeknek alapján a kir. ügyészség (kir. járásbíró) elbírálhatja, hogy a nyomozás kiterjesztésére, illetőleg a gyanúsított körözésére a kellő indok és a törvényes alap megvan-e. Nem elég tehát a gyanúnak csak egyszerűen kifejezést adni, hanem azt tüzetesen meg is kell indokolni.

Az állami rendőrség működési területén elhelyezett őrök ezt a jelentésüket az állami rendőrségi hatóság útján teszik meg, amely azt azonnal továbbítja.

458. Csendőrparancsnokságok körözéseket nem adhatnak ki. Az előfordult és ki nem derített bűneseteket azonban az osztályparancsnokságok az őrök jelentései alapján a szükséghez képest mind saját alosztályaikkal, mind idegen osztályokkal, mind az állami rendőrségi

hatóságokkal közölhetik; ezeknek a közléseknek körözés, nyomozó levél vagy elfogató parancs jellegével bírniok nem szabad.

76. §. Feljelentés és tényvázlat.

459. A nyomozás eredményéről a csendőr jelentést, illetőleg feljelentést (tényvázlatot) szerkeszt és azt őrparancsnoksága útján az illetékes bírósághoz (hatósághoz) beküldi. A feljelentés helyes megszerkesztése igen fontos, mert az a bíróság vagy a hatóság további eljárásának alapja. A leghelyesebben véghezvitt nyomozás is értékét veszítheti, ha az arról tett jelentés a bíróságot vagy hatóságot helytelenül vagy hiányosan tájékoztatja. Ha a feljelentést a csendőr helyett az őrparancsnok (helyettese, vagy egy általa megbízott másik csendőr) szerkeszti, annak alapjául a csendőr szóbeli jelentésén kívül azok a feljegyzések szolgálnak, amelyeket az eljáró csendőr a nyomozás során készített. Ezeket a feljegyzéseket, amelyek sem alak, sem tartalom szempontjából szabályhoz kötve nincsenek, a feljelentés fogalmazványánál az irattárban kell megőrizni.

Minden feljelentésről fogalmazványt kell készíteni. Ezt utólagos átvizsgálás véggett a. csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt módon a szárnyparancsnoksághoz kell felterjeszteni és csak onnan való visszaérkezése után szabad irattározni.

A feljelentés fogalmazványát elvben a nyomozást végzett járőrvezető szerkeszti meg, ha ő erre nem képes vagy ebben akadályozva van, akkor az őrparancsnok (helyettese) vagy az utóbbiak valamelyike által megbízott csendőr. Ha a fogalmazványt nem az eljáró járőrvezető szerkesztette, akkor azt vele el kell olvasatni, aminek megtörténtét az illető aláírásával igazolja.

Minden feljelentés fogalmazványát az őrparancsnok átvizsgálni, felülbírálni és a szükséghez képest helyesbíteni köteles. A tisztázatot — amelynek a fogalmazvánnyal szószerint egyeznie kell — az őrparancsnok, távollétében helyettese írja alá.

460. A feljelentést:

a) a kir. törvényszék hatáskörébe tartozó bűncselekmények esetében az illetékes kir. ügyészséghez;

b) a kir. járásbíróhatóság hatáskörébe tartozó vétségek és kihágások esetében az illetékes kir. járásbíróhatósághoz;

c) fiatalkorú gyanúsítottak bűnügyeiben a fiatalkorúak bíróságához*;

d) nyomtatvány útján elkövetett, magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében az illetékes kir. törvényszék vizsgálóbírójához;

e) kivételes bírói illetékesség alá tartozó bűncselekmények esetében a kivételesen illetékes kir. ügyészséghez;

f) a közigazgatási (állami rendőrségi) hatóságok mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe utalt kihágások esetében a főszolgabíróhoz (rendőrkapitány-sághoz) mint rendőri büntető bírósághoz;

g) a községi előljáróságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozó kihágások esetében a községi előljárósághoz, városokban a polgármesterhez kell megtenni.

Az állami rendőrség hatósági területén működő örsök a kir. bírósághoz, ügyészséghez vagy vizsgálóbíróhoz címzett feljelentéseiket az illetékes állami rendőrségi hatósághoz terjesztik be, amely azokat eredetiben továbbítja. Az állami rendőrségi hatóságnak jogában áll azonban a nyomozás esetleg szükséges kiegészítése iránt intézkedni. Közvetlenül kapott felhívásra teljesített nyomozásról a jelentést (feljelentést) közvetlenül a felhívó bírósághoz vagy hatósághoz kell be-terjeszteni, az állami rendőrségi hatósághoz pedig erről rövid jelentést kell tenni.

461. Olyan kihágásokról, amelyeknek tettesét vagy részesét a csendőr megállapítani nem képes, nem kell feljelentést tenni.

A csendőrhöz vagy örshöz közvetlenül intézett felhívás folytán elfogott vagy elővezetett egyénekről feljelentést, illetőleg tényvázlatot szerkeszteni nem kell. Ezek átadását a felhíváson kell elismertetni, általános

* Az 1913. évi VII. t.-c. 3. §. eseteiben ide kell feljelenteni a felnőtt korúakat is, viszont kivételesen a rendes bírósághoz kell feljelenteni a fiatalkorúakat is a jelen utasítás 503. pontjának 4. bekezdésében foglalt esetben.

körözés vagy nyomozó levél alapján elfogottakat pedig rövid jelentéssel (értesítéssel) kell átadni.

462. A feljelentés célja az illetékes bíróságnak (hatóságnak) tudomására hozni, hogy ki, mit, hol, kivel, miért, hogyan és mikor követett el; ezért kit és milyen mértékben terhel büntetőjogi felelősség és hogy a gyanúsított egyén bűnössége kellően be van-e bizonyítva.

A feljelentés céljából következik, hogy annak világosnak, határozottnak, áttekinthetőnek, részletezettnek, megbízhatónak és pártatlannak kell lennie.

Világos a feljelentés, ha azt bárki első olvasásra azonnal és könnyen megértheti; határozott, ha ellentmondásokat és bizonytalan megállapításokat nem tartalmaz; áttekinthető, ha tartalma megfelelően csoportosítva van; részletezett, ha minden olyan körülményre, amelyre a bíróságnak (hatóságnak) szüksége van, kiterjeszkedik, de fölösleges dolgokat nem tartalmaz; megbízható, ha a benne foglaltak a valóságnak mindenben megfelelnek és végül pártatlan; ha a cselekményt a gyanúsított szempontjából a valóságnál sem kedvezőbb, sem kedvezőtlenebb színben feltüntetni nem igyekszik.

Kikérdezett egyének előadását harmadik személyben kell tárgyalni, első személyben és szó szerint idézve csak akkor, ha ez a cselekmény elbírálása szempontjából fontossággal bír.

A több örs körletében elkövetett bűncselekményt az az örs jelenti fel, amelyik a 64. § értelmében a nyomozást lefolytatta.

463. A büntettekről és vétségekről szóló feljelentéseket (15. és 15 a. melléklet) az alábbi címszavak szerint csoportosítva kell összeállítani:

1. *Az eljárás alapja* alatt jelenteni kell, hogy a feljelentés tárgyát képező ügyben a nyomozás kinek, mikor, hol (kinél) tett feljelentésére, illetőleg melyik bíróságnak (hatóságnak) mikor kelt és milyen számú felhívására indult meg. Ha az eljárást a csendőr feljelentés vagy felhívás nélkül saját kezdeményezéséből indította meg, továbbá, ha sértett nincs, ismeretlen avagy ki nem kérdezhető, a csendőrnek ez alatt a címszó alatt azokat az észleleteit vagy értesüléseit kell leírnia, amelyek alapján a nyomozást bevezette. Hivatal-

ból üldözendő büncselekmények esetében a feljelentőt csak akkor kell megnevezni, ha az ebbe kifejezetten beleegyezik vagy ha az ügyben mint sértett vagy tanu szerepel.

2. *Sértett* alatt az ő nevét, születési évét, vallását, családi állapotát és lakóhelyét (pontos lakáscímmel), foglalkozását, végül előadását, a cselekmény időbeli lefolyásának sorrendjében kell tárgyalni. A sértett előadásából kivehetőnek kell lennie annak, hogy ki, kivel, ki ellen, mit, mivel, mikor, hol, miként és miért követte el.

3. *Helyszín* alatt a büncselekmény színhelyét kell részletesen leírni, de csak akkor, ha a későbbi bizonyítás szempontjából szükséges.

4. *Gyanúsított* alatt az ő személyi adatait, ú. m. nevét, (esetleg ál-, gúny- és megkülönböztető nevét is), születési évét, vallását, családi állapotát, gyermekeinek számát, szülő- és illetőségi helyét, állandó tartózkodási helyét (pontos lakáscímmel), írni-olvasni tud-e, foglalkozását, vagyoni állapotát, katonai szolgálati viszonyát, előző büntetéseit (hol, mikor, miért és melyik bíróság vagy hatóság által, milyen büntetéssel volt büntetve), végül a sértetthez való viszonyát kell tárgyalni.

Ezután le kell írni, hogy a gyanúsított a terhére rótt büncselekmény elkövetését beismerte-e vagy sem, végül a gyanúsítottaknak, illetőleg a gyanúsítottaknak az ügyben tett előadását, megjegyzéseit, valamint a védelmül felhozott körülményeket. Ha a gyanúsított védelmére semmit sem adott elő, ezt külön meg kell említeni.

Ha több gyanúsított van és előadásuk mindenben egyezik, az általuk előadottakat együttesen kell tárgyalni, különben pedig minden gyanúsított eltérő előadását külön kell felvenni.

5. *Tanuk* alatt ugyanazokat a személyi adatokat kell felvenni, mint a sértettnél, ezenfelül azt is, hogy a tanuk a sértettel és a gyanúsítottal milyen viszonyban állanak s hogy a gyanúsított cselekménye folytán előnyben részesültek-e vagy hátrányt szenvedtek-e. Ezt követi a tanuk előadásának leírása, illetőleg ha a tanuságtételt valamelyik megtagadta, ennek megemlézése. Ha több tanu előadása egymással egyezik, azt együttesen

lehet tárgyalni. Igen fontos, hogy ne csak a terhelő tanuk, hanem a gyanúsított által megnevezett vagy a csendőr által kinyomozott mentő tanuk előadása is felvétessék, mert az ügy igazságos elbírálása csak így lesz lehetséges.

A tanuk, vagy egyes tanuk által előadott olyan körülményeket, amelyek a gyanúsított bűnössége vagy ártatlansága mellett döntő fontossággal bizonyítanak, mindig fel kell venni.

6. *Megjegyzés* alatt kell tárgyalni:

a) azokat a körülményeket és bizonyítékokat, amelyek a kikérdezett egyének előadásaiban nem foglaltatnak, de amelyeket a csendőr a nyomozás folyamán megállapított és amelyek a gyanúsított bűnössége vagy ártatlansága, illetőleg a gyanúsított és a tanuk szavahihetősége mellett vagy ellen bizonyítanak. Ezenkívül a súlyosbító és enyhítő körülményeket s azok bizonyítékait is itt kell megemlíteni. Ha szükséges, leírható itt a csendőr eljárása is, nevezetesen, hogy a büncselekményt miként derítette ki;

b) ha azt az ügy szövevényes volta, könnyebb megérthetése vagy valamely a bíróság (hatóság) által nem ismert körülmény megvilágítása szükségessé teszi, a nyomozást végzett csendőrnek a tényállásra, a sértett, gyanúsított vagy a tanuk előadására vonatkozó, kellően megindokolt megjegyzését, személyes tapasztalatát, benyomását és véleményét, annak kiemelésével, hogy ez csupán a csendőr egyéni véleménye, melyet az ügy nyomozása közben szerzett;

c) a nyomozás során végzett elfogást, elővezetést, bilincselést, házkutatást és személymotosztást azzal, hogy azt a csendőr mikor, hol, kivel szemben, miért és a jelen utasítás melyik pontja alapján foganatosította;

d) ha arra szükség van, a nyomozás késedelmes megindításának, a jelentés késedelmes beterjesztésének, elfogott egyének 24 órán túl való őrizetben tartásának, szabadonbocsátásának, nem az illetékes hatósághoz történt átadásának indokolását, végül azokat az esetleges kényszerítő okokat, melyek miatt a jelen utasítás valamelyik határozványát kivételesen nem lehetett megtartani.

7. *Bűnjelek* alatt az őrizetbe vett bűnjeleket kell felsorolni és a találati hely részletes leírásával meg kell említeni azt is, hogy azokat a csendőr hol, mikor, kitől és miért vette őrizetbe, valamint, hogy megőrzés végett kinek adta át. Az őrizetbe vett bűnjeleket úgy kell ismertetni, amint azok a jegyzékben szerepelnek.

Végül fel kell sorolni a bűnjeleken esetleg található olyan nyomokat vagy elváltozásokat, valamint a bűnjelekre vonatkozó minden olyan körülményt, amelyek folytán azok bizonyító erővel bírnak.

Ha egyes bűnjelekre (pl. élő állatokra, mesteremberek szerszámaira) a sértettnek sürgős szüksége lenne, azt itt meg kell említeni.

8. *Nyomozta* alatt a nyomozást végzett csendőregyének nevét és rendfokozatát kell jelenteni.

9. *Bizalmi egyének* alatt név és lakóhely szerint meg kell jelölni azokat az egyéneket, akiket a csendőr a nyomozás alatt mint ilyeneket alkalmazott. Ha az egyes nyomozó cselekményeknél (kikérdezés, házkutatás, személymotosás stb.) más-más bizalmi egyének szerepeltek, részletezni kell, hogy melyik bizalmi egyén melyik nyomozó cselekménynél volt jelen.

10. *Mellékletek* alatt azokat az iratokat, vázrajzokat, fényképeket, újjlenyomatokat stb. kell felsorolni, amelyek nem bűnjelek, hanem a feljelentés mellékletét képezik.

Ha a gyanúsított erkölcsi és vagyoni bizonyítványa csatolva nincs, itt kell jelenteni, hogy azt melyik hatóság fogja később megküldeni.

A címszavakat külön sorba kell írni és alá kell húzni. Ha valamely címszó alatt jelenteni való nincs, azt a címszót egészen el kell hagyni.

464. Kiderítetlen büntettekről és vétségekről vagyis azokról, amelyek a nyomozás megindításától számított 30 napon belül kideríthetők nem voltak, a jelentéseket — a rendelkezésre álló adatokhoz képest — a fentiek szerint, a főmagánvádra üldözendő bűncselekményekről szóló feljelentést a jelen utasítás 400. pontjában foglaltak alapján, a kihágásokról szóló feljelentéseket pedig rövid jelentés (16. számú melléklet) alakjában kell megszerkeszteni.

A sértett, gyanúsított és tanuk neveit a feljelentésnek abban a részében, ahol előadásuk van leírva, alá kell húzni.

A feljelentés helyes megszerkesztéséért az őrsparancsnok, a feljelentésben bejelentett tények valóságáért a nyomozást végzett járőrvezető felelős és pedig akkor is, ha a feljelentést nem ő szerkesztette ugyan, de annak fogalmazványát ő is aláírta.

465. Saját kezdeményezésből elfogott egyénekről tényvázlatot kell szerkeszteni. A tényvázlat rovatozott részét a 17. melléklet szerint, míg a feljelentést tárgyaló részét úgy kell szerkeszteni, amint az a feljelentésekre nézve van elrendelve.

A tényvázlatot az elfogott vagy elővezetett egyénnel (egyénekekkel) egyidejűen kell átadni az illetékes bíróságnak (hatóságnak), illetőleg annak az őrsnek, amelyik az elfogottat (elővezetettet) továbbkíséri.

466. Az illetékes főszolgabírónak a területén előfordult összes büntetendő cselekményekről, tehát azokról is tájékozva kell lennie, amelyeknek elbírálása a kir. bíróságok hatáskörébe tartozik. Ezért a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt és az őrs által tett feljelentésekről vezetett havi tevékenységi kimutatás egy példányát az illetékes főszolgabíróhoz minden hó végén be kell terjeszteni. Ha a főszolgabíró kívánja, akkor az egyes bűncselekményekről tett feljelentések fogalmazványai hozzá betekintésre beterjeszthetők, azt azonban, hogy az őrs ezeket a fogalmazványokat vagy azok egy részét rendszeresen felterjessze, a főszolgabíró nem követelheti.

Az állami rendőrség működési területén az állami rendőrségi hatóság is bekérheti egyes olyan feljelentések fogalmazványait, amelyeket az őrs a jelen utasítás 460. pontja értelmében közvetlenül a kir. bírósághoz (kir. ügyészséghez, vizsgálóbíróhoz) tett. Ezeknek a fogalmazványoknak a hatóságtól 8 nap alatt az őrsre vissza kell érkezniük.

467. A kir. bíróságok hatáskörébe utalt bűnügyekben a gyanúsítottól erkölcsi és vagyoni bizonyítványt kell beszerezni. Az erkölcsi bizonyítványnak 1—15. pontját, a vagyoni bizonyítványnak pedig 1—2. pontját a

nyomozást teljesítő csendőr tölti ki. Ha a gyanúsított állandó tartózkodási helye kis- vagy nagyközségben, avagy ezekhez tartozó területen van, az erkölcsi és vagyoni bizonyítványt, a többi kérdőpontok kitöltése végett, az illetékes községi elöljáróságnak kell megküldeni. Ha pedig a gyanúsított lakóhelye rendezett tanácsú vagy törvényhatósági joggal felruházott város területén van, akkor az erkölcsi bizonyítvány többi rovatát a m. kir. állami rendőrkapitányi hivatal, a vagyoni bizonyítványét pedig a városi tanács tölti ki.

Ha az erkölcsi és vagyoni bizonyítványt a feljelentés (tényvázlat) beszolgáltatásáig beszerezni nem lehet, akkor azt a hatóságot, amely a többi rovat kitöltésére hivatott, értesíteni kell, hogy azt közvetlenül melyik bíróságnak küldje be. Ilyen esetben a bizonyítvány-úrlap felzetére az örsparancsnok még továbbítás előtt jegyezze fel, hogy az ki ellen, melyik örs által, mikor, milyen szám alatt és hová tett feljelentéssel áll kapcsolatban.

77. §. A nyomozás abbanhagyása és újrafelvétele. Kiderítetlen esetekkel való eljárás.

468. A nyomozást abban kell hagyni:

- a) ha büntetendő cselekmény nem forog fenn;
- b) ha megszüntetésére az illetékes bíróság vagy hatóság felhívást adott vagy végzést (határozatot) hozott;
- c) ha magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében az indítvány megtételére jogosult indítványt nem tesz, vagy visszavonható indítványát visszavonja; és
- d) ha a bűncselekmény kellőképen felderített.

Ha kételyek merülnek fel arra vonatkozóan, hogy a nyomozás a jelen pont értelmében abbahagyható-e vagy sem, annak a bíróságnak (hatóságnak) a döntését kell kikérni, amelynek hatáskörébe a cselekmény tartozott volna.

469. Ha a nyomozás befejezése vagy megszüntetése, illetőleg a feljelentés beterjesztése vagy ítélethozatal után is, valamely bűnügyre vonatkozóan az elévülési

időn belül új terhelő vagy mentő bizonyíték jut az örs tudomására, köteles azt szabályszerűen kinyomozni és annak a bíróságnak vagy hatóságnak, amelyhez a feljelentést tette, bejelenteni. Megszüntető határozattal vagy felmentő ítélettel befejezett bűnügyben azonban a nyomozásnak újból való teljes lefolytatását csak a kir. ügyészségnek, illetőleg a kir. járásbíróságnak a felhívására lehet foganatosítani. Ilyen esetben az örs a tudomására jutott körülményeket a nyomozás megindítása előtt a kir. ügyészségnek, illetőleg a kir. járásbíróságnak bejelenteni köteles. A döntés megérkezéséig csak a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket szabad teljesíteni.

470. Hivatalból üldözendő büntetteket és vétségeket, továbbá azokat a magánindítványra üldözendő büntetteket és vétségeket, amelyek tekintetében a nyomozás megindítását kérték, ha azokat az első nyomozás, illetőleg a pótnyomozás során 30 napon belül kideríteni nem sikerült, továbbá, ha a feljelentett gyanúsított vagy ha többen volnának, ezek mindegyikének bűnössége a vádemeléshez szükséges mértékben bizonyítva nincs, a büntető törvénykönyv (1878. V. t.-c.) 106. §-ában meghatározott elévülésükig, illetőleg kiderítésükig mind az illetékes örsparancsnokság, mind a szakaszparancsnok a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt módon nyilvántartja.

Minthogy az örs minden tagjának fontos kötelessége az előfordult bűnesetek teljes kiderítése, ennél fogva a kiderítetlen eseteket az örs állandóan tovább nyomozni, illetőleg a kiderítésükhöz szükséges adatokat állandóan gyűjteni és a vonatkozó iratokra feljegyezni köteles mindaddig, míg az eset ki nem derül. A pótnyomozások eredményét szintén fel kell jegyezni. Pótnyomozásoknak különösebb indok nélkül és időszakonként rendszeresen ismétlődő megejtését követelni nem szabad.

Azokat az ügyeket, amelyekben az elévülés csak bizonyos cselekményekre vagy csak bizonyos gyanúsítottakra nézve állott be, mindaddig nyilván kell tartani, míg csak az azokban tárgyalt minden bűncselekmény el nem évül vagy ki nem derül.